

ONLINE GEBRUIK VAN AFBEELDINGEN VAN LEERLINGEN DOOR SCHOLEN: SCHENDING VAN HET RECHT OP PRIVACY EN GEGEVENSBESCHERMING?

Aantal woorden: 9924

Hanne Van Meirhaeghe

Studentennummer: 01408447

Promotor: Prof. dr. Eva Lievens

Copromotor: Prof. dr. Tom Decorte

Commissaris: Mevr. Anke Ingels

Verkorte Educatieve Masterproef (9SP) voorgelegd tot het behalen van de graad van de
Educatieve Master in de Maatschappijwetenschappen

Academiejaar: 2020 – 2021, Educatieve Masteropleiding

DANKWOORD

Met het schrijven van deze laatste woorden, nadert ook het einde van mijn opleiding tot educatieve master. Een woord van dank is op zijn plaats, gericht aan de mensen die mij dit jaar met raad en daad hebben bijgestaan.

Vooreerst wens ik de promotoren van deze masterproef te danken. Hartelijk dank aan prof. dr. Eva Lievens. Al van bij het prille begin, kon ik rekenen op uw enthousiasme voor het gekozen onderwerp. Uw kritische blik en grondige kennis van de materie hebben dit werk naar een hoger niveau getild. Verder wens ik ook prof. dr. Tom Decorte te bedanken. Als rechtenstudent was empirisch onderzoek mij onbekend. Dankzij uw professionele begeleiding is verder in deze masterproef een echte 'casestudy' waar te nemen.

Daarnaast verdient ook mevrouw Anke Ingels, commissaris bij deze masterproef, een groot woord van dank. De educatieve master bleek al snel geen evidente opleiding te zijn. Meermaals kon ik bij u terecht, in kleine of grote paniek, met weer een nieuwe vraag of bedenking. U bent als stagebegeleider en docent een grote meerwaarde voor de opleiding.

Ook een woord van dank voor mijn ouders. Het onderwijs heeft mij altijd geprikkeld. Ik kreeg dit jaar de kans om verder te studeren en om zo mijn nieuwsgierigheid naar het "voor de klas staan" verder uit te pluizen. Dit is mijn zelfontplooiing enkel ten goede gekomen.

Tot slot ben ik ook dankbaar voor alle leerlingen die mij de kans gaven om mijzelf te ontwikkelen als leerkracht, voor de stagementoren die mijn pad kruisten en die in mij geloofden, voor de vele mooie woorden, voor alle leerrijke en ontroerende momenten voor de klas het afgelopen schooljaar.

Ouwegem, 7 juni 2021.

VERTROUWELIJKHEID

Ondergetekende verklaart dat de inhoud van deze masterproef mag worden geraadpleegd en/of gereproduceerd voor persoonlijk gebruik. Het gebruik van deze masterproef valt onder de bepalingen van het auteursrecht en bronvermelding is steeds noodzakelijk.

SAMENVATTING

Deze masterproef tracht een antwoord te bieden op de volgende vraag 'Is het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen een schending van het recht op privacy en gegevensbescherming?'

In deze masterproef is door middel van een **literatuurstudie** onderzocht aan welke wettelijke voorwaarden scholen moeten voldoen, opdat zij beelden van leerlingen mogen gebruiken op hun website. Scholen moeten rekening houden met een breed wetgevend kader dat bestaat uit het recht op privacy, het recht op gegevensbescherming, het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van een afbeelding. De belangrijkste vaststelling in deze literatuurstudie is dat de school een geïnformeerde toestemming dient te verkrijgen van de ouders van een leerling om verschillende types van foto's van de leerling te maken, te verspreiden en te gebruiken voor verschillende doeleinden. Een school kan enkel afbeeldingen maken en verspreiden zonder toestemming van de leerling of diens ouders, wanneer de leerling niet herkenbaar in beeld wordt gebracht.

Vervolgens is in deze masterproef door middel van een **praktijkonderzoek** onderzocht in welke mate scholen al effectief een beleid hebben rond privacy en het gebruik van beeldmateriaal van leerlingen. Daarnaast is onderzocht welke onduidelijkheden er nog zijn bij leerlingen en scholen in dit kader. Uit het onderzoek bleek dat de bevroegde scholen wel proberen om te voldoen aan de voorwaarden van de AVG, maar dat dit in de praktijk toch een opgave blijkt te zijn. Ook bij de bevroegde leerlingen zijn er nog onduidelijkheden omtrent het feit of de school foto's van hen online kan en mag plaatsen.

In het laatste hoofdstuk worden enkele **aanbevelingen** geformuleerd voor scholen, opdat zij hun leerlingen in de toekomst beter kunnen informeren.

Deze masterproef wordt afgesloten met een bondige eindconclusie.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING: ONDERZOEKSOPZET	7
HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN KADER	9
1.1 WETGEVEND KADER	10
1.1.1 <i>Het recht op privacy en gegevensbescherming</i>	<i>10</i>
1.1.2 <i>Het recht op afbeelding</i>	<i>14</i>
1.1.3 <i>Het recht op verspreiding van een afbeelding</i>	<i>16</i>
1.1.4 <i>Doorwerking in het onderwijs.....</i>	<i>17</i>
1.1.4.1 Rol van de regelgeving in het onderwijs.....	17
1.1.4.2 Implementatie van de regelgeving in het onderwijs	19
1.2 PROBLEEMSTELLING	20
1.2.1 <i>Scholen onder druk.....</i>	<i>20</i>
1.2.2 <i>Privacy paradox.....</i>	<i>21</i>
1.2.3 <i>Frictie.....</i>	<i>22</i>
1.3 TUSSENTIJDSE CONCLUSIE.....	23
HOOFDSTUK 2: PRAKTIJKONDERZOEK	25
2.1 BEVRAGING: NODEN IN DE PRAKTIJK.....	26
2.2 ANALYSE RESULTATEN	31
2.3.1 <i>Interview met verantwoordelijke van de school</i>	<i>31</i>
2.3.2 <i>Bevraging leerlingen</i>	<i>35</i>
2.3 TUSSENTIJDSE CONCLUSIE.....	42
HOOFDSTUK 3: AANBEVELINGEN VOOR DE TOEKOMST	44
3.1 ADVIES.....	44
3.1.1 <i>Met oog op het beleid van de school.....</i>	<i>44</i>
3.1.2 <i>Met oog op het informeren van leerlingen.....</i>	<i>46</i>
3.1.2.1 Verspreiden van informatie via een mail, een brief of een platform.....	47
3.1.2.2 Lessenpakket.....	48
3.1.2.3 Informatieve folder.....	49
3.2 TUSSENTIJDSE CONCLUSIE.....	51

EINDCONCLUSIE	52
BIBLIOGRAFIE.....	55
<i>Wetgeving</i>	<i>55</i>
<i>Rechtsleer</i>	<i>55</i>
BIJLAGE 1: BEVRAGING SCHOLEN	62
BIJLAGE 2: BEVRAGING LEERLINGEN.....	64
BIJLAGE 3: TOESTEMMINGSFORMULIER SCHOOL 1	78
BIJLAGE 4: TOESTEMMINGSFORMULIER SCHOOL 2	80

INLEIDING: ONDERZOEKSOPZET

1. Door de opkomst van de smartphone, kunnen klasmomenten vandaag de dag snel en eenvoudig worden vastgelegd op beeld. Met één klik kunnen foto's daarna ook gedeeld worden op de website of de sociale media van de school. Door foto's online te delen, tracht de school ouders vaak te betrekken bij het schoolgebeuren of wordt reclame gemaakt voor de school als instituut.¹

2. Een dergelijk gebruik van foto's kan echter in strijd zijn met de privacywetgeving. Bij het maken en gebruiken van afbeeldingen van leerlingen in schoolverband moet rekening worden gehouden met een breed wetgevend kader dat wordt gevormd door het recht op privacy, het recht op gegevensbescherming, het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van een afbeelding.²

3. Scholen worstelen met fotomomenten op basis van deze regelgeving. Wie mag nog op de klasfoto en wie niet? Mogen we nog wel foto's maken op de schoolreis of bij de schoolmusical? Terwijl jongeren hun leven schijnbaar vlijtig delen op sociale media, komt de school op vlak van privacywetgeving onder druk te staan.³

4. In deze masterproef wordt onderzocht aan welke wettelijke voorwaarden scholen moeten voldoen, opdat zij beelden van leerlingen online mogen gebruiken. Daarnaast wordt door middel van twee gevalstudies nagegaan in welke mate scholen al effectief een beleid hebben rond privacy en het gebruik van beeldmateriaal van leerlingen. Deze masterproef onderzoekt ook welke onduidelijkheden scholen en leerlingen nog ondervinden inzake het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen.

¹ A. LARIBI, "Foto's van je leerlingen online zetten: doe jij het goed?", *Klasse*, 29 mei 2018 en www.klasse.be/81040/fotos-leerlingen-online-zetten-regels/; GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Foto's en filmpjes*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes (consultatie 4 november 2020); GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket voor de tweede en derde graad secundair onderwijs*, www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-08/Lespakket%20Recht%20op%20afbeelding%20%282.1%29.pdf, 31 (consultatie 4 november 2020) (hierna: GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*).

² *Ibid.*; *infra* 10 – 16, nr. 7 – 19.

³ *Infra* 20, nr. 27 – 28.

5. Tot slot wordt voorzien in enkele aanbevelingen voor de toekomst voor de scholen, opdat zij eventuele onduidelijkheden met betrekking tot het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen in de toekomst kunnen vermijden.

HOOFDSTUK 1: ALGEMEEN KADER

6. Vooraleer onderzocht kan worden welke onduidelijkheden scholen en leerlingen nog ervaren in het kader van het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen, is het belangrijk om de toepasselijke **regelgeving** te bestuderen. Daarom wordt in dit eerste hoofdstuk ingegaan op het wetgevend kader. Eerst wordt het recht op privacy en gegevensbescherming besproken. Vervolgens wordt ingegaan op het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van een afbeelding. Tot slot wordt besproken hoe de besproken regelgeving doorwerkt in het onderwijs.

Daarnaast wordt in dit hoofdstuk ook onderzocht **waarom** ouders en leerlingen het mogelijk **problematisch** vinden dat foto's van leerlingen gebruikt worden door scholen, terwijl zij zelf wel foto's online delen. In dit kader wordt ook het fenomeen van de 'privacy paradox' besproken.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een korte **tussentijdse conclusie**.

1.1 WETGEVEND KADER

1.1.1 Het recht op privacy en gegevensbescherming

7. In artikel 7 en 8 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie zijn respectievelijk ‘het recht op eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven’ alsook ‘het recht op bescherming van persoonsgegevens’ neergeschreven.⁴

8. Het **recht op eerbiediging van het privéleven** (hierna ‘recht op privacy’) wordt verder gewaarborgd door artikel 8 EVRM en artikel 22 Gw.⁵ Dit impliceert dat ieder persoon in België vrij kiest hoe hij zijn privéleven wenst te ontwikkelen en wenst in te vullen. De voorgaande wetgeving vormt een bescherming voor de fysieke en morele integriteit van een persoon. Een persoon kan zich op grond hiervan verzetten tegen iedere ongewenste inmenging van derden in zijn privéleven.⁶

9. Het recht op privacy is niet absoluut en kan dus beperkt worden. Een dergelijke beperking moet steeds in overeenstemming zijn met drie algemene rechtsbeginselen. Vooreerst speelt het legaliteitsbeginsel, dat stelt dat de beperking moet voorzien zijn bij wet. Verder speelt het finaliteitsbeginsel, dat stelt dat de beperking enkel kan plaatsvinden wanneer deze een gerechtvaardigd doel dient. Tot slot moet voldaan zijn aan het proportionaliteitsbeginsel, dat stelt dat de beperking evenredig moet zijn met het nagestreefde doel.⁷ Via privacy clausules in overeenkomsten kan een persoon in bepaalde gevallen ook voorafgaandelijk toestemming geven voor specifieke inmengingen in zijn privéleven.⁸

⁴ Art. 7 en 8 EU-Handvest.

⁵ Art. 8 EVRM en art. 22 Gw.

⁶ C. DRIESSEN en J. DERIDDER, *Recht naar school*, Morsel, Intersentia, 2011, 314; L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, *TORB* 2011-12, 91 – 92 (hierna: L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”); S. VERSCHAEVE, “Op zoek naar evenwicht bij sharenting: mensenrechten van ouder versus kind op het internet”, *TJK* 2020, nr. 2, 50 – 52.

⁷ Art. 8 EVRM; L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, *supra* noot 6, 92.

⁸ L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, *supra* noot 6, 92 – 93.

10. Op Europees niveau wordt de **bescherming van persoonsgegevens** in alle lidstaten op eenzelfde niveau gewaarborgd door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna 'AVG'). Deze verordening bepaalt op welke manier persoonsgegevens van natuurlijke personen mogen worden verwerkt. Met 'verwerking van persoonsgegevens' wordt elke bewerking met betrekking tot persoonsgegevens bedoeld. Het gaat onder meer over het verzamelen, bewaren, gebruiken en verspreiden van informatie over natuurlijke personen die tot identificatie van deze personen kan leiden. Ook foto's of bewegende beelden van natuurlijke personen vallen onder het begrip persoonsgegevens.⁹

11. De AVG beschrijft specifieke voorwaarden die vervuld moeten zijn alvorens persoonsgegevens verwerkt mogen worden. Artikel 6 AVG stipuleert specifiek de voorwaarden voor een rechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Op grond van deze bepaling zijn er zes mogelijke verwerkingsgronden, opdat de verwerking van persoonsgegevens rechtmatig kan zijn. Zo is de verwerking van persoonsgegevens bijvoorbeeld rechtmatig als de betrokkene toestemming heeft gegeven voor de verwerking van zijn persoonsgegevens, als de verwerking noodzakelijk is in het kader van een taak van algemeen belang, als de verwerking noodzakelijk is om te voldoen aan een wettelijke verplichting, ...¹⁰ De verwerkingsverantwoordelijke bepaalt telkens welke verwerkingsgrond in casu het meest geschikt is.¹¹

⁹ L. VAN SLYCKEN, "De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs", *supra* noot 6, 92 – 94.

¹⁰ Deze voorbeelden zijn niet limitatief. Een volledige uiteenzetting van de voorwaarden onder de AVG zou al te ver leiden voor de omvang masterproef.; Art. 6 AVG; L. VAN SLYCKEN, "De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs", *supra* noot 6, 94 – 95.

¹¹ EUROPESE COMMISSIE, *Wat is een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker?*, https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/obligations/controller-processor/what-data-controller-or-data-processor_nl (consultatie 30 mei 2021).

12. In het kader van deze masterproef is voornamelijk de verwerkingsgrond ‘toestemming van de betrokkene voor de verwerking van persoonsgegevens’ relevant.¹² Deze toestemming wordt conform AVG gegeven door middel van een *duidelijke actieve handeling waaruit blijkt dat de betrokkene vrijelijk, specifiek, geïnformeerd en ondubbelzinnig met de verwerking van zijn persoonsgegevens instemt*.¹³

Het begrip vrijelijk impliceert dat er geen druk op de betrokkene mag worden uitgeoefend wanneer hij zijn toestemming geeft.¹⁴

Daarnaast moet de toestemming ook specifiek zijn. Dit wil zeggen dat de betrokkene geen algemene toestemming geeft voor eender welk doel, maar toestemming voor een welbepaald doeleinde waarvoor de persoonsgegevens gebruikt zullen worden.¹⁵

Verder is het ook belangrijk dat de betrokkene een geïnformeerde keuze maakt. De betrokkene moet dus voorafgaand aan het maken van de keuze informatie krijgen over de doeleinden van de verwerking van persoonsgegevens en zijn rechten hierbij.¹⁶

Tot slot is het ook belangrijk dat de toestemming ondubbelzinnig is. Er mag met andere woorden geen twijfel bestaan of de betrokkene nu wel of niet heeft toegestemd met de verwerking van zijn of haar gegevens. Stilzwijgen kan echter nooit als toestemming gelden.¹⁷

¹² *Infra* 17, nr. 22.

¹³ Artikel 4, 11) AVG.

¹⁴ Overweging (32) AVG; C. DRIESSEN en J. DERIDDER, *Recht naar school*, Morsel, Intersentia, 2011, 348; H. DEWAELE, “Gegevensbescherming in secundair onderwijs. Voorwaarden en toepassing, nu en voor de toekomst”, *Jura Falc.* 2019-20, nr. 4, 1034 – 1036; GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het principe: vraag altijd toestemming*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes/het-principe-vraag-altijd-toestemming (consultatie 4 november 2020) (hierna: GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het principe*); GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, *supra* noot 1, 31 – 35.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ *Ibid.*

Deze toestemming kan zowel mondeling als schriftelijk worden gegeven, zolang de bovenvermelde voorwaarden uit de AVG maar vervuld zijn.¹⁸

13. Voor **minderjarigen** voorziet de AVG in een specifieke bescherming met betrekking tot de toestemming voor de verwerking van hun persoonsgegevens, aangezien zij zich allicht minder bewust zijn van de risico's en gevolgen die ermee gepaard gaan.¹⁹ Meer en meer wordt aanvaard dat de minderjarige samen met de ouders toestemming kan geven wanneer deze over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt. Er is geen pasklare definitie voor de term 'voldoende onderscheidingsvermogen'. De rechter oordeelt daarom geval per geval naargelang de concrete omstandigheden. In België is dit doorgaans vanaf twaalf à veertien jaar.²⁰

¹⁸ Artikel 4, 11) AVG; Overweging (32) AVG; GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het principe*, supra noot 12 ; GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, supra noot 1, 31 – 35.

¹⁹ Overweging (38) AVG.

²⁰ E. LIEVENS, "Risico's voor jongeren op sociale netwerken bekeken vanuit een juridisch perspectief" in P. VALCKE, P.J. VALGAEREN en E. LIEVENS, *Sociale media: actuele juridische aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 44 – 45; GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, AVG: "[leeftijdsgrens van 13 jaar sluit aan bij de digitale praktijk](http://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/avg-leeftijdsgrens-van-13-jaar-sluit-aan-bij-de-digitale-praktijk)", www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/avg-leeftijdsgrens-van-13-jaar-sluit-aan-bij-de-digitale-praktijk (consultatie 30 mei 2021); GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het principe*, supra noot 12; GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, supra noot 1, 31 – 35.

1.1.2 Het recht op afbeelding

14. Het **recht op afbeelding** stelt dat iedere persoon het recht heeft om te beslissen of iemand een afbeelding van hem of haar mag maken, gebruiken of bewaren. Dit impliceert dat, voorafgaand aan het maken van een afbeelding, steeds de toestemming van de geportretteerde moet worden gevraagd.²¹

15. Het recht op afbeelding is een persoonlijkheidsrecht dat voornamelijk door de rechtspraak en rechtsleer is gevormd, maar het recht heeft ook een wettelijke grondslag.²² Zo stelt artikel XI.174 WER dat de auteur van een portret steeds toestemming dient te verkrijgen van de geportretteerde of, gedurende twintig jaar na diens overlijden, van zijn rechtverkrijgenden.²³

16. In bepaalde situaties is er geen uitdrukkelijke toestemming vereist om een afbeelding van iemand te maken:

Zo mag een fotograaf ervan uitgaan dat, wanneer een persoon poseert voor een foto, deze persoon toestemming geeft voor het nemen van de foto.²⁴

Ook wanneer de persoon zich op een publieke plaats bevindt en als ondergeschikt element op de afbeelding te zien is, is een toestemming doorgaans niet vereist.²⁵

²¹ L. VAN SLYCKEN, "De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs", *supra* noot 6, 105.

²² E. LIEVENS, "Risico's voor jongeren op sociale netwerken bekeken vanuit een juridisch perspectief" in P. VALCKE, P.J. VALGAEREN en E. LIEVENS, *Sociale media: actuele juridische aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 44 - 45.

²³ Artikel XI.174 WER.

²⁴ GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het principe*, *supra* noot 12; GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, *supra* noot 1, 31 - 35; GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Recht op afbeelding*, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/thema-s/recht-op-afbeelding (consultatie 5 april 2021); L. VAN SLYCKEN, "De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs", *supra* noot 6, 106.

²⁵ *Ibid.*

Een volgende uitzondering speelt wanneer de fotograaf sfeerbeelden van een menigte maakt en personen op deze afbeeldingen niet kunnen worden geïdentificeerd. De weergave van de afgebeelde persoon is hier bijkomstig, waardoor er wederom geen toestemming vereist is.²⁶

Een vierde uitzondering op het recht op afbeelding is van toepassing wanneer het gaat om een afbeelding van publieke personen. Echter moet voldaan zijn aan twee voorwaarden opdat deze uitzondering zou kunnen spelen. Vooreerst moet de afbeelding als doel hebben om het publiek te informeren (niet commercieel). Daarnaast mag de afbeelding geen inbreuk vormen op het recht op eerbiediging van het privéleven van deze publieke persoon.²⁷

²⁶ GEGEVENSBECHERMINGS AUTORITEIT, *Het principe, supra* noot 12; GEGEVENSBECHERMINGS AUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket, supra* noot 1, 31 – 35; GEGEVENSBECHERMINGS AUTORITEIT, *Recht op afbeelding, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/thema-s/recht-op-afbeelding* (consultatie 5 april 2021); L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, *supra* noot 6, 106.

²⁷ *Ibid.*

1.1.3 Het recht op verspreiding van een afbeelding

17. De toestemming om een afbeelding van iemand te maken, impliceert geenszins de toestemming om deze afbeelding ook te publiceren of te verspreiden. Hiervoor moet een **afzonderlijke toestemming** worden gevraagd.²⁸ Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen gerichte en niet-gerichte beelden.²⁹

18. Bij een niet-gericht beeld gaat het om een beeld dat de algemene sfeer wil weergeven. Het gaat vaak om algemene en spontane beelden, die niet geposeerd zijn. Voor niet-gerichte beelden dient in regel geen specifieke toestemming gevraagd te worden. Het is voldoende om de betrokkene in te lichten dat dergelijke sfeerbeelden kunnen worden genomen, om te duiden waarom deze worden genomen en om mee te geven waar de beelden gepubliceerd zullen worden.³⁰

19. Voor gerichte beelden dient wel een toestemming verkregen te worden. Het gaat hier bijvoorbeeld om een beeld waarop een leerling individueel wordt afgebeeld, een afbeelding waarbij enkele personen uit de groep in de kijker worden gezet of een afbeelding waarvoor wordt geposeerd.³¹

²⁸ GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het principe*, supra noot 12; GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, supra noot 1, 31 – 35; GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Recht op afbeelding*, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/thema-s/recht-op-afbeelding (consultatie 5 april 2021); L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, supra noot 6, 106.

²⁹ *Ibid.*

³⁰ C. DRIESSEN en J. DERIDDER, *Recht naar school*, Mortsel, Intersentia, 2011, 343 – 345; GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Beeldmateriaal van schoolactiviteiten*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes/het-principe-vraag-altijd-toestemming (consultatie 4 november 2020) (hierna: GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Beeldmateriaal van schoolactiviteiten*).

³¹ *Ibid.*; GEGEVENSBESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, supra noot 1, 31 – 35.

1.1.4 Doorwerking in het onderwijs

1.1.4.1 Rol van de regelgeving in het onderwijs

20. Ook in het onderwijs speelt de besproken regelgeving een rol. Zo heeft de Gegevensbeschermingsautoriteit³² bevestigd dat het (online) publiceren van klasfoto's of individuele foto's van leerlingen in onderwijscontext wel degelijk onder het begrip **'verwerking van persoonsgegevens'** valt.³³ Onderwijsinstellingen dienen aldus de rechten uit de AVG te waarborgen ten aanzien van hun leerlingen, alsook ten aanzien van de ouders van de leerlingen en het onderwijspersoneel.³⁴

21. In schoolcontext is de verantwoordelijke voor verwerking de scholenkoepel, de school of de schooldirectie. Wie als verwerkingsverantwoordelijke wordt beschouwd is afhankelijk van wie de gegevens van leerlingen gaat verzamelen en bewaren, alsook van wie het doel en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens gaat bepalen. De verwerkingsverantwoordelijke kan aansprakelijk worden gesteld wanneer de verplichtingen uit de AVG niet worden nageleefd.³⁵

22. Opdat de verwerking van persoonsgegevens door de school rechtmatig zou zijn, dient voldaan te zijn aan minstens één van de gronden uit artikel 6 AVG. Deze masterproef doelt op de publicatie van afbeeldingen van leerlingen, die bijvoorbeeld gemaakt worden tijdens een schooluitstap of een project op school. Van alle verwerkingsgronden uit artikel 6 AVG, lijkt het vragen van toestemming aan de betrokkene voor het verwerken van de persoonsgegevens hier het meest aangewezen. De andere verwerkingsgronden, die onder meer berusten op een wettelijke verplichting, een taak van algemeen belang, ... blijken hier niet aan de orde te zijn.³⁶

³² Voorheen de 'Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer'.

³³ C. DRIESSEN en J. DERIDDER, *Recht naar school*, Morsel, Intersentia, 2011, 343.

³⁴ L. VAN SLYCKEN, "De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs", *supra* noot 6, 92.

³⁵ *Ibid.*, 94 – 95.

³⁶ Art. 6 AVG.

23. Ook al heeft een middelbare scholier voldoende onderscheidingsvermogen, als minderjarige kan hij zichzelf juridisch niet binden. De toestemming voor de verwerking van de persoonsgegevens zal dus steeds moeten verkregen worden van de ouders van de minderjarige middelbare scholier, al kan deze wel inspraak verkrijgen naargelang zijn of haar maturiteit.³⁷

24. De Gegevensbeschermingsautoriteit adviseert scholen om een **schriftelijke toestemming** aan ouders te vragen voor het gebruik van beelden van leerlingen.³⁸ Deze schriftelijke toestemming wordt doorgaans verkregen via een toestemmingsformulier, dat ouders verkrijgen aan het begin van het schooljaar. Conform het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van een afbeelding, is het belangrijk dat het gaat om een specifieke toestemming. Zo wordt op het toestemmingsformulier best een onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten afbeeldingen die kunnen worden gemaakt, tussen de verschillende doeleinden waarvoor de afbeeldingen gemaakt zullen worden en tussen de verschillende manieren waarop de afbeeldingen verspreid kunnen worden. Ouders kunnen dan voor elke type afbeelding afzonderlijk toestemming geven, als zij dit wensen.³⁹ Zo zal een ouder misschien wel toestemming willen geven voor het gebruik van foto's in de schoolkrant, maar niet voor het gebruik van foto's op de website van de school. Het kan bijvoorbeeld ook zijn dat een ouder geen probleem heeft met een klasfoto die op papier wordt meegegeven, maar wel met een klasfoto die op de sociale media van de school verschijnt.⁴⁰

³⁷ *Supra* 13, nr. 13; H. DEWAELE, "Gegevensbescherming in secundair onderwijs. Voorwaarden en toepassing, nu en voor de toekomst", *Jura Falc.* 2019-20, nr. 4, 1037 – 1042.

³⁸ GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, *supra* noot 1, 31 – 35.

³⁹ *Ibid.*; GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, *Beeldmateriaal van schoolactiviteiten*.

⁴⁰ C. DRIESSEN en J. DERIDDER, *Recht naar school*, Morsel, Intersentia, 2011, 343 – 345; GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, *Beeldmateriaal van schoolactiviteiten*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes/het-principe-vraag-altijd-toestemming (consultatie 4 november 2020); GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket*, *supra* noot 1, 31 – 35.

25. De school dient ook te vermelden wat de rechten zijn van de betrokkene, wanneer zij de toestemming vraagt. Het gaat aldus om een **geïnformeerde toestemming voor specifieke doeleinden**.⁴¹ Hierbij moet erop worden gewezen dat navolgende clausule bij inschrijving te algemeen is:

“Door uw kind in te schrijven op deze school, gaat u akkoord met het feit dat er beelden gemaakt zullen worden van uw kind en deze door de school gebruikt mogen worden.”

Een dergelijke clausule laat de ouder namelijk niet toe om specifiek akkoord te gaan met bepaalde verspreidingsvormen alsook verschillende doeleinden waarvoor de afbeeldingen gebruikt zullen worden.⁴²

1.1.4.2 Concrete implementatie van de regelgeving in het onderwijs

26. In Vlaanderen is één bepaalde autoriteit verantwoordelijk voor het toezicht op de toepassing van de AVG door de verschillende Vlaamse bestuursinstanties. Dit is de Vlaamse Toezichtcommissie. De Vlaamse Toezichtcommissie heeft op 1 oktober 2019 een advies gepubliceerd inzake het gebruik van foto's van kinderen in schoolcontext. De algemene tendens van dit advies spoort scholen aan om minder foto's te maken van leerlingen in schoolcontext en om foto's te maken op een meer bewuste manier. Het advies benadrukt dat een school toestemming dient te vragen, alvorens een afbeelding waar een leerling op staat te gebruiken of te verspreiden.⁴³ De Vlaamse Toezichtcommissie voorziet aldus in een advies, maar laat **scholen in principe vrij om hun eigen beleid te bepalen**.⁴⁴

⁴¹ GEGEVENSBEWAKINGS-AUTORITEIT, *Beeldmateriaal van schoolactiviteiten*, supra noot 33; L. VAN SLYCKEN, “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, supra noot 6, 106.

⁴² *Ibid.*

⁴³ VTC, Advies betreffende het maken van foto's in een schoolcontext, 1 oktober 2019, nr. 2019/10, https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_A_2019_10_advies_fotfo_op_school.pdf.

⁴⁴ VTC, *Advies betreffende het maken van foto's in een schoolcontext*, 1 oktober 2019, nr. 2019/10, https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_A_2019_10_advies_fotfo_op_school.pdf, 1.

1.2 PROBLEEMSTELLING

1.2.1 Scholen onder druk

27. Vandaag de dag kunnen foto's en filmpjes eenvoudig online worden verspreid. Beelden die vroeger enkel binnen de schoolmuren zichtbaar waren, kunnen nu eenvoudig gedeeld worden via de website of de sociale media van de school. Zo worden ouders betrokken bij het schoolgebeuren en kunnen eventueel geïnteresseerde leerlingen op een laagdrempelige wijze voor het eerst kennismaken met het schoolklimaat. Maar wie mag nog op de foto en wie niet? Scholen worstelen meer en meer met fotomomenten.⁴⁵ Op vandaag ontvangt de Gegevensbeschermingsautoriteit in België bij momenten ook klachten of vragen van ouders over het online gebruik van foto's van hun kind door de school.⁴⁶

28. Scholen komen zo onder druk te staan, terwijl de schoolgaande jeugd zelf schijnbaar onbezonnen persoonlijke gegevens deelt op het internet.⁴⁷ Op sociale media gaan jongeren zichzelf presenteren, onder meer op basis van foto's.⁴⁸ Op deze manier geven de jongeren al dan niet bewust persoonlijke informatie vrij.⁴⁹

⁴⁵ AVROTROS, *Klassenfoto's ter discussie: scholen worstelen met privacywet*, <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/klassenfotos-ter-discussie-scholen-worstelen-met-privacywet/> (consultatie 30 maart 2021); J. VANCAENEGHEM en K. VERHULST, "Schoolfeest filmen? Eerst aan iedereen de toestemming vragen", *Het Nieuwsblad*, 6 juli 2018 en www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180705_03600208; RTL NIEUWS, *School maakt gezichten leerlingen zwart op foto: 'Privacy staat voorop'*, www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4285031/school-maakt-gezichten-leerlingen-zwart-op-foto-privacy-staat (consultatie 30 maart 2021); THE PRIVACY OFFICERS, *Scholen worstelen met fotomomenten door AVG*, www.theprivacyofficers.nl/blog/scholen-worstelen-met-fotomomenten-door-avg/ (consultatie 30 maart 2021).

⁴⁶ Bevestigd via mail door de Gegevensbeschermingsautoriteit.

⁴⁷ MEDIAWIJS, *Twee derde van de tieners zijn online bevriend met mensen die ze nog nooit ontmoet hebben*, <https://mediawijs.be/onderzoeken/twee-derde-tieners-zijn-online-bevriend-mensen-ze-nog-nooit-ontmoet-hebben> (consultatie 3 april 2021).

⁴⁸ Denk bijvoorbeeld aan het platform *Instagram*, waar bijna uitsluitend foto's op gedeeld worden.

⁴⁹ A.E. MARWICK, D. MURGIA DIAZ en J. PALFREY, *Youth, Privacy and Reputation*, onuitg. paper, Harvard Law School, 2010, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1588163, 23; D. BAELDEN, *Jongeren en sociale media: input voor sensibiliseringsactie rond privacy geletterdheid*, onuitg. syntheserapport D4.1.3a, VUB, 2013, www.researchgate.net/profile/Dorien-Baelden/publication/264859661_Jongeren_en_sociale_media_input_voor_sensibiliseringsactie_rond_privacy_geletterdheid_Onderzoeksgroep_en_universiteit_iMinds-SMIT_Vrije_Universiteit_Brusseel/links/53f365700cf2da8797447598/Jongeren-en-sociale-media-input-voor-sensibiliseringsactie-rond-privacy-geletterdheid-Onderzoeksgroep-en-universiteit-iMinds-SMIT-Vrije-Universiteit-

1.2.2 Privacy paradox

29. Uit onderzoek blijkt dat jongeren wel degelijk bezorgd zijn om hun privacy. 44% van de jongeren geeft aan bezorgd te zijn over het feit dat informatie, die zij online delen, misbruikt kan worden.⁵⁰ Ondanks deze bezorgdheid blijven jongeren wel informatie over zichzelf delen op hun sociale media. Sociale media zijn namelijk slechts een platform om persoonlijke informatie online te verspreiden. De effectieve input van deze informatie gebeurt in de eerste plaats door de gebruiker zelf.⁵¹

Sociale media bieden de gebruiker echter heel wat voordelen. Zo kunnen jongeren sociale relaties aanknopen en onderhouden via sociale mediaplatformen. Daarnaast vervullen sociale media ook andere behoeften, zoals bijvoorbeeld de behoefte aan ontspanning, het kunnen ontwikkelen en tonen van de eigen identiteit, ... Om sociale media op optimale wijze te kunnen gebruiken is het noodzakelijk dat jongeren doen aan 'zelfpresentatie' en 'zelfonthulling', wat gepaard gaat met onder andere het delen van foto's. Voor vele jongeren wegen de voordelen die sociale media bieden op tegen de nadelen, onder meer op vlak van privacy.⁵²

30. Het fenomeen waarbij personen meer gegevens delen dan eigenlijk gewenst, in ruil voor bepaalde voordelen, wordt omschreven als de 'privacy paradox'. De privacy paradox zorgt voor een discrepantie tussen de grenzen die personen stellen met betrekking tot hun privacy en hun werkelijk gedrag op het internet.⁵³

Brussel.pdf, 10 – 11 (hierna: D. BAELDEN, *Jongeren en sociale media*); Y. HU, L. MANIKONDA en S. KAMBHAMPATI, *What We Instagram: A First Analysis of Instagram Photo Content and User*, onuitg. paper, Arizona State University, 2014, <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/14578>.

⁵⁰ A.E. MARWICK, D. MURGIA DIAZ en J. PALFREY, *Youth, Privacy and Reputation*, onuitg. paper, Harvard Law School, 2010, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1588163, 65; APESTAARTJAREN, *De digitale leefwereld van jongeren*, onuitg. rapport, 2020, www.apestaartjaren.be, 30; D. BAELDEN, *Jongeren en sociale media*, *supra* noot 39, 14 – 16.

⁵¹ E. DI ROSA, *Facebook En Privacy: Een Paradox Vanuit Juridisch Perspectief?*, onuitg. masterproef Rechten UGent, 2014, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/163/322/RUG01-002163322_2014_0001_AC.pdf, 108.

⁵² *Ibid.*; L. CHEN, Y. HUANG, S. OUYANG en W. XIONG, *The Data Privacy Paradox and Digital Demand*, http://wxiong.mycpanel.princeton.edu/papers/Privacy_Paradox.pdf (consultatie 2 april 2021).

⁵³ D. BAELDEN, *Jongeren en sociale media*, *supra* noot 39, 10 – 11; G. LIYANAARACHCHI, *Managing privacy paradox through national culture: Reshaping online retailing strategy*, www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969698921000667?casa_token=PlhSi-

1.2.3 Fricitie

31. Waarom is er dan een zekere terughoudendheid wanneer een school foto's van leerlingen gaat publiceren, terwijl die er niet is bij eigen publicaties op sociale media? Is dit louter te wijten aan het feit dat het delen van gegevens hier geen persoonlijk voordeel oplevert of speelt er meer?

32. Bij het uitvoeren van de literatuurstudie voor deze masterproef is gebleken dat nog te weinig onderzocht is waarom het voor ouders en leerlingen problematisch kan zijn dat de school afbeeldingen van leerlingen maakt en/of gebruikt. Ook in de rechtspraak is hier niets over te vinden.

33. In het tweede hoofdstuk van deze masterproef wordt daarom onderzocht waarom jongeren en ouders problemen hebben met beelden die scholen delen op het internet en wat hun grootste bezorgdheden in dit kader zijn. Verder wordt ook bekeken wat scholen vandaag de dag al doen om klachten te vermijden betreffende het gebruik van afbeeldingen van leerlingen door scholen.

34. Vervolgens wordt in het derde hoofdstuk betracht om te voorzien in een advies, dat scholen en leerlingen kan vooruithelpen om bezorgdheden in de toekomst te vermijden.

Q_I4QAAAAA:l6dzJFJ73cFaMfgh0nkuzwi-LWZvhEzXIZZvIaiGS6e4qXNM_ROa7-b5-LZlPIKMLLQ-IdHNKfM
(consultatie 2 april 2021).

1.3 TUSSENTIJDSE CONCLUSIE

35. Bij het maken en gebruiken van afbeeldingen van leerlingen in schoolverband moet rekening worden gehouden met een **breed wetgevend kader** dat wordt gevormd door het recht op privacy, het recht op gegevensbescherming, het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van een afbeelding.⁵⁴

36. Aangezien het maken van afbeeldingen van leerlingen een verwerking van persoonsgegevens is, spelen de regels van de AVG. Er moet daarom steeds **toestemming** worden gevraagd aan de ouders van de leerling, eventueel in overleg met de leerling als deze beschikt over voldoende onderscheidingsvermogen. Voor de verspreiding van de afbeelding moet nog eens een afzonderlijke toestemming worden gevraagd. De toestemming moet **specifiek** gegeven kunnen worden voor de verschillende types van foto's, de verschillende doeleinden waarvoor de foto's gemaakt worden en voor de verschillende verspreidingsvormen.⁵⁵

37. Volgens het recht op afbeelding kan een school ook afbeeldingen maken **zonder toestemming** van de geportretteerde in de drie volgende gevallen: wanneer de geportretteerde poseert voor de foto, wanneer de foto gemaakt is op een publieke plaats en de geportretteerde een ondergeschikt element is op de foto of wanneer het gaat om sfeerbeelden van een menigte. Daarnaast zou het, conform het recht op verspreiding van de afbeelding, niet vereist zijn om toestemming te vragen voor niet-gerichte beelden en volstaat het om de geportretteerde te informeren.⁵⁶

⁵⁴ *Supra* 10 – 16, nr. 7 – 19.

⁵⁵ *Supra* 17 – 19, nr. 22 – 25.

⁵⁶ *Supra* 10 – 16, nr. 7 – 19.

38. **In de praktijk** zal de school, zelfs wanneer één van de bovenstaande uitzonderingen op het recht op afbeelding speelt, echter nog **steeds de toestemming** moeten vragen voor het gebruik van een afbeelding van een leerling, wanneer deze op de foto te identificeren is. Het gaat immers nog steeds om een verwerking van persoonsgegevens zoals gedefinieerd in de AVG.⁵⁷

39. Door al deze regelgeving komen **scholen onder druk** te staan in het digitale tijdperk. Rekening houdend met de geldende regelgeving, dient een school haar eigen beleid te bepalen omtrent het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen. Bij fotomomenten op school moet overwogen worden wie er wel of niet op de foto mag en welke foto's gebruikt mogen worden voor bepaalde doeleinden. De vraag stelt zich waarom ouders en jongeren, die zelf vaak beelden delen op sociale media, zich zorgen maken over het gebruik van afbeeldingen door scholen. Dit wordt onderzocht in het volgende hoofdstuk.⁵⁸

⁵⁷ *Supra* 17 – 19, nr. 22 – 25.

⁵⁸ *Supra* 20, nr. 27 – 28.

HOOFDSTUK 2: PRAKTIJKONDERZOEK

40. In dit hoofdstuk wordt een **praktijkonderzoek** gevoerd naar het beleid op scholen met betrekking tot het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen.

In het **eerste deel** van dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe het praktijkonderzoek plaats vond. In het **tweede deel** van dit hoofdstuk worden vervolgens de resultaten van het praktijkonderzoek geanalyseerd.

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een korte **tussentijdse conclusie**.

2.1 BEVRAGING: NODEN IN DE PRAKTIJK

41. **Wat is de stand van zaken op scholen tot nu toe?** In dit deel van de masterproef wordt bekeken waar middelbare scholen nu al staan met hun beleid rond het gebruik van afbeeldingen van leerlingen. Door middel van een praktijkonderzoek in verschillende middelbare scholen wordt nagegaan hoe het beleid van elke school in elkaar zit. Hierbij wordt rekening gehouden met de besproken wetgeving uit hoofdstuk 1. Deze masterproef wil concreet nagaan welke onduidelijkheden er nog zijn rond het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen bij leerlingen en scholen.

42. Voor het onderzoek van deze masterproef wordt gewerkt met een **gevalstudie** (ook: 'casestudy') in twee verschillende scholen. De gevalstudie is een zelfstandige onderzoeksstrategie, die steeds één specifieke onderzoekseenheid of een beperkt aantal onderzoekseenheden in detail bestudeert (in casu: twee scholen), op de wijze zoals deze zich in de sociale realiteit manifesteert/manifesteren.⁵⁹

43. De onderzoeker wil er vooreerst op wijzen dat een gevalstudie beperkingen heeft. Zo dreigt het gevaar dat het geval niet goed gekozen is en bijgevolg niet interessant is, kan het zijn dat het geval niet diep genoeg wordt onderzocht, dat er een bias speelt bij de onderzoeker, ...⁶⁰ De gevalstudie is echter een gepaste onderzoeksmethode als de focus op de praktijk ligt. Het is een adequate methode om gedetailleerde kennis te verwerven over de concrete situatie in de twee scholen, maar kan tezelfdertijd een blik werpen op een algemener probleem of verschijnsel. Om deze reden lijkt de gevalstudie dan ook passend voor het onderzoek in deze masterproef.⁶¹

⁵⁹ M. LEYS, D. ZAITCH en T. DECORTE, "Hoofdstuk 4: de gevalstudie" in T. DECORTE en D. ZAITCH, *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven / Den Haag, Acco, 2016, 162 – 164.

⁶⁰ *Ibid.*, 179 – 180.

⁶¹ *Ibid.*, 162 – 164.

44. Aangezien er nog weinig onderzoek is gevoerd naar het fenomeen, wil deze masterproef vooral een aanzet geven naar een eventuele theorievorming en verdere toetsing, opdat in een verder stadium beleidsaanbevelingen kunnen worden ontwikkeld.⁶²

45. Door de coronapandemie, die speelt ten tijde van dit onderzoek, is het niet eenvoudig om langs te gaan in scholen. Bovendien laat de omvang van deze verkorte educatieve masterproef het niet toe om een al te uitgebreid onderzoek te voeren. Daarom kiest de onderzoeker ervoor om een **grondig onlineonderzoek** te voeren in twee scholen, eerder dan op meerdere scholen oppervlakkig te werk te moeten gaan. Een onlineonderzoek heeft als voordeel dat de data op een efficiënte manier verwerkt kan worden. Een onderzoek met een meer uitgebreide vragenlijst zal daarnaast, eerder dan een oppervlakkig kwantitatief onderzoek, gevoeligheden over het onderwerp naar boven kunnen brengen.⁶³

46. Omwille van de beperkte tijdspanne, alsook de beperkte omvang van het onderzoek, zijn de scholen gekozen op basis van connecties van de onderzoeker. Zo werden de eigen middelbare van de school van de onderzoeker, alsook de twee scholen waar de onderzoeker stage heeft gelopen tijdens de educatieve masteropleiding, aangeschreven door middel van een mailbericht. Twee van de drie scholen toonden zich bereid om verder mee te werken aan het onderzoek. Na een eerste, algemene mail naar de school werd de onderzoeker in beide gevallen doorverwezen naar de verantwoordelijke voor het beleid rond afbeeldingen van leerlingen binnen de school, om met deze persoon het online interview af te nemen. Ook werd de online bevraging verspreid onder de leerlingen. Bij de derde school kwam er geen respons meer na doorverwijzing naar de verantwoordelijke. De steekproef omvat aldus twee scholen: één school waar ASO wordt aangeboden en één school waar TSO wordt aangeboden.

⁶² M. LEYS, D. ZAITCH en T. DECORTE, "Hoofdstuk 4: de gevalstudie" in T. DECORTE en D. ZAITCH, *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven / Den Haag, Acco, 2016, 457 – 458.

47. De onderzoeker is er zich van bewust dat de resultaten uit deze twee gevalstudies niet representatief zijn voor alle scholen, maar **hoogstens een indicatie** kunnen zijn van wat er speelt rond het thema. Zo behoren beide scholen tot het Katholiek Onderwijs Vlaanderen en werden geen scholen uit andere onderwijskoepels bevestigd. Daarnaast beslaat het onderzoek één school uit Antwerpen en één school uit Oost-Vlaanderen, waardoor het onderzoek slechts een beperkte regio beslaat. Tot slot beslaat het onderzoek ook enkel de onderwijsvormen ASO en TSO, wat impliceert dat de onderwijsvormen KSO en BSO niet bevestigd zijn.

48. **In het eerste deel** van het onderzoek wordt een online interview afgenomen met de verantwoordelijke voor het beleid rond het gebruik van afbeeldingen van leerlingen op de twee scholen. Hierbij polst de onderzoeker naar wat het beleid is op de school aan de hand van een vooraf opgestelde vragenlijst.⁶⁴ De verantwoordelijke ontvangt deze vragenlijst ook voorafgaand aan het interview, zodat de nodige voorbereidingen getroffen kunnen worden. De vragen in de vragenlijst zijn door de onderzoeker opgemaakt na het afronden van de literatuurstudie in hoofdstuk 1. De onderzoeker tracht de visie van de school op het onderwerp in kaart te brengen, om deze visie daarna te kunnen toetsen aan de visie van de leerlingen en de discrepantie tussen beide perspectieven eventueel bloot te leggen. Met dit deel van het onderzoek wordt ook onderzocht welke nood aan informatie over het onderwerp scholen zelf nog hebben.

49. **In het tweede deel** van het onderzoek wordt een bevestiging afgenomen bij leerlingen uit het vijfde en zesde middelbaar op de twee scholen. Er wordt gekozen voor jongeren uit de derde graad secundair onderwijs omdat zij ook de doelgroep vormen van de Educatieve Master (met name de opleiding in kader waarvan deze masterproef wordt gerealiseerd). Daarnaast beschikt de gemiddelde leerling uit de derde graad over voldoende onderscheidingsvermogen om inspraak te krijgen over zijn portretrecht en het recht op verspreiding van zijn afbeeldingen.⁶⁵

⁶⁴ Zie bijlage 1.

⁶⁵ GEGEVENS BESCHERMINGSAUTORITEIT, *Het principe, supra* noot 12.

50. Uit de literatuurstudie in hoofdstuk 1 is gebleken dat het vooralsnog onduidelijk is waarom (ouders van) leerlingen zich zorgen maken over het feit dat de school foto's van leerlingen online deelt, terwijl leerlingen vaak zelf foto's van zichzelf online verspreiden. De bevraging gaat daarom na wat de invloed is van de context waarbinnen de afbeelding wordt gedeeld en welke bezorgdheden er nog spelen bij leerlingen in het kader van foto's die gedeeld worden door de school. De bevraging is vooraf opgemaakt in Google Forms⁶⁶ en nadien via een mailbericht vanuit de school aan de respondenten bezorgd. Met dit deel van het onderzoek wordt onderzocht welke nood aan informatie over het onderwerp jongeren zelf nog hebben.

51. In de bevraging wordt gevraagd naar de activiteit van jongeren op sociale media. Verder wordt gevraagd naar de context waarin zij ermee akkoord gaan dat respectievelijk groepsfoto's, foto's met vrienden of individuele foto's van hen online worden geplaatst. In een tweede deel van de bevraging wordt aan de leerlingen gevraagd in welke mate zij een verschil ervaren tussen foto's die ze zelf publiceren op internet en foto's die de school publiceren. Daarnaast wordt gevraagd naar hun kennis over het beleid rond het online gebruik van afbeeldingen op school en naar hun kennis van de regelgeving op dit vlak. Tot slot wordt gevraagd waar zij nog onduidelijkheden ervaren in deze context.

52. Door de coronapandemie was het niet mogelijk om de bevraging af te nemen bij de jongeren in de klas. De jongeren uit de derde graad van beide scholen konden daarom vrijblijvend de online bevraging invullen. Uiteindelijk hebben 98 leerlingen de volledige vragenlijst ingediend. Er zijn drie bijdragen buiten beschouwing gelaten omdat de jongeren die deze bijdrage leverden geen *informed consent* hadden gegeven voor het gebruik van de antwoorden. Daarnaast werd ook één andere bijdrage buiten beschouwing gelaten van een leerling die niet tot het doelpubliek behoorde.⁶⁷

⁶⁶ Zie bijlage 2.

⁶⁷ Het betreft een leerling die aangaf les te volgen in het ASO, terwijl de bevraging bij leerlingen uit het TSO is afgenomen.

53. De **samenstelling van het bevroagde publiek** is de volgende gebleken:

Uiteindelijk omvat het onderzoek 94 ingediende enquêtes. Van het Sint-Jozefcollege Turnhout namen er 34 van de 173 leerlingen uit de derde graad geheel vrijwillig deel aan het onderzoek (19,65%). Van het Bernardustechnicum Oudenaarde namen er 60 leerlingen van de 653 leerlingen uit de derde graad geheel vrijwillig deel aan het onderzoek (9,2%).

Het bevroagde publiek bestond aldus voor 36,17% uit ASO-leerlingen en voor 63,83% uit TSO-leerlingen.

Het bevroagde publiek bestond voor 55,32% uit meisjes, voor 43,62% uit jongens en voor 1,06% uit personen die zich identificeren als x.

Van de bevroagde leerlingen is 25,53% 16 jaar oud, 52,13% 17 jaar oud, 18,09% 18 jaar oud en 3,19% 19 jaar oud en 1,06% 20 jaar oud.

54. Het is belangrijk om aan te duiden dat zowel het bevroagde onderwijspersoneel als de jongeren die deel hebben genomen aan de online bevraging duidelijk vooraf werden geïnformeerd over hun rechten (informed consent). In deze masterproef zal enkel de naam van de bevroagde scholen worden vermeld. De leerlingen die hebben deelgenomen aan de bevraging blijven **anoniem**, zoals ook aan hen is meegedeeld voorafgaand aan het onderzoek. De leerlingen geven in deze bevraging hun eerlijke mening over het beleid op school. Daarom moet anonimiteit op elk moment gegarandeerd zijn, opdat hun antwoorden voor hen geen nadelige gevolgen kunnen hebben. Tijdens de bevraging hebben de leerlingen dan ook nergens contactgegevens moeten nalaten.⁶⁸

⁶⁸ I. STEENHOUT, "Hoofdstuk 11: Kwalitatief onlineonderzoek" in T. DECORTE en D. ZAITCH, Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie, Leuven / Den Haag, Acco, 2016, 434 – 435.

2.2 ANALYSE RESULTATEN

55. In dit deel van de masterproef wordt een analyse gemaakt van de resultaten van het praktijkonderzoek. De resultaten uit beide scholen worden hierna samen besproken.

56. De **eerste school** waar een gevalstudie is uitgevoerd, is het Sint-Jozefcollege Turnhout (hierna 'SJT'). Op deze school kunnen enkel ASO richtingen worden gevolgd. Vooreerst vond een interview met dhr. Jef Hermans plaats, die verantwoordelijk is voor het privacybeleid op de school. Daarna werd een bevraging verzonden naar de studenten van de derde graad.

57. De **tweede school** waar een gevalstudie is uitgevoerd, is het Bernardustechnicum Oudenaarde (hierna 'BTO'). Op deze school kunnen enkel TSO richtingen worden gevolgd. Vooreerst vond een interview met dhr. Patrick Vansteenbrugge plaats, die verantwoordelijk is voor het privacybeleid op de school. Daarna werd een bevraging verzonden naar de studenten van de derde graad.

2.3.1 Interview met verantwoordelijke van de school ⁶⁹

58. Uit de interviews met dhr. Hermans en dhr. Vansteenbrugge bleek dat beide scholen wel degelijk over een **beleid** beschikken inzake het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen. Dit beleid is in beide scholen opgesteld door de school zelf, rekening houdend met de actuele privacywetgeving (AVG), en is terug te vinden in het **schoolreglement**.

⁶⁹ Bron: Online interview met dhr. Jef Hermans (Sint-Jozefcollege Turnhout) en met dhr. Patrick Vansteenbrugge (Bernardustechnicum Oudenaarde), afgenomen in het kader van deze masterproef.

6.3. Publicatie van beeldopnamen (foto's, filmpjes, ...)

Wij publiceren geregeld beeldopnamen van leerlingen op onze website, op Facebook, op Pr-materiaal en dergelijke. Met die beelden willen we geïnteresseerden op school en daarbuiten informeren over onze activiteiten. De personen die de beeldopnamen maken zullen dat steeds doen met respect voor wie op de beelden staat. We letten erop dat de beeldopnamen niet aanstootgevend zijn. Bij twijfel zullen we steeds de betrokkenen aanspreken en hun toestemming vragen.

Bij het begin van het schooljaar vragen we je hiervoor schriftelijk om toestemming. Ook al heb je toestemming gegeven, je kan deze altijd nog intrekken. We zullen je bezwaar respecteren en geen beelden van jou publiceren.

We wijzen erop dat deze regels ook voor jou gelden. Volgens de privacywet mag je beeld- of geluidsoptnames waarop medeleerlingen, personeelsleden van de school of andere personen herkenbaar zijn, niet publiceren of doorsturen tenzij je de uitdrukkelijke toestemming hebt van alle betrokkenen.

Afbeelding 1: Schoolreglement 2020 – 2021 SJT.

4.2.3 PUBLICATIE VAN BEELD- OF GELUIDSOPNAMEN (FOTO'S, FILMPJES)

Wij publiceren geregeld beeld- of geluidsoptnames van leerlingen op o.a. onze website, Facebook, nieuwsbrief. Met die opnames willen we geïnteresseerden op school en daarbuiten op een leuke wijze informeren over onze activiteiten. De personen die de opnames maken zullen dat steeds doen met respect voor wie op die beelden staat. We letten erop dat de opnames niet aanstootgevend zijn.

Bij het begin van jouw schoolloopbaan vragen we jou om toestemming voor het maken en publiceren van deze beeld- of geluidsoptnames. Jouw toestemming die we via een toestemmingsformulier vragen, blijft in principe voor jouw hele schoolloopbaan gelden. Enkel indien we jouw beeld - of geluidsoptnames voor een ander doel gebruiken dan we eerder aan jou hebben gevraagd, vragen we opnieuw jouw toestemming. Ook al heb je toestemming gegeven, je kan altijd jouw toestemming nog intrekken. Je kan hiervoor contact opnemen met de directeur.

We wijzen erop dat deze privacyregels ook voor jou gelden. Volgens de privacyregelgeving mag je beeld- of geluidsoptnames waarop medeleerlingen, personeelsleden van de school of andere personen herkenbaar zijn, niet publiceren of doorsturen tenzij je de uitdrukkelijke toestemming hebt van alle betrokkenen.

Op school mogen enkel personeelsleden of personen die daarvoor een opdracht hebben gekregen, bv. de schoolfotograaf, beeld- of geluidsoptnames maken.

Afbeelding 2: Schoolreglement 2020 – 2021 BTO.

59. In beide schoolreglementen wordt duidelijk gemaakt waarom de school beelden van leerlingen en leerkrachten wenst te gebruiken (informereren/ reclame). Daarnaast wordt ook duiding gegeven bij de toestemming die aan de leerlingen wordt gevraagd. Tot slot wijst de school erop dat ook leerlingen toestemming moeten vragen, vooraleer zij beelden van anderen mogen publiceren. Het valt op dat de schoolreglementen gelijklopend zijn. Beide scholen ressorteren dan ook onder de dezelfde onderwijskoepel (Katholiek Onderwijs Vlaanderen), die voor haar scholen een template heeft uitgewerkt.⁷⁰

60. Aansluitend op de informatie uit het schoolreglement, krijgen de leerlingen op beide scholen een **toestemmingsformulier** mee naar huis bij aanvang van het schooljaar.

Op het SJT gaat dit om een algemeen toestemmingsformulier⁷¹ dat wordt meegegeven met alle leerlingen bij aanvang van het schooljaar. Via het formulier geven de ouders al dan niet toestemming voor verschillende zaken, waaronder voor de publicatie van foto's van hun kind op de website van de school, facebook, ... De ouders kunnen "JA/ NEE" aanduiden. Het gaat hier aldus niet om een geïnformeerde toestemming voor specifieke doeleinden. Verder wordt erop gewezen dat deze toestemmingsaanvraag enkel gericht is aan de ouders en niet aan de leerling zelf. Daarnaast wordt erop gewezen dat er voor de leerkrachten geen dergelijk toestemmingsformulier is voorzien.

In het BTO krijgt elke nieuwe leerling bij aanvang van het schooljaar een toestemmingsformulier⁷² mee naar huis, waarop de leerling én diens ouders een geïnformeerde toestemming geven voor specifieke doeleinden. Zowel de leerling zelf, als de ouders dienen de toestemming te ondertekenen. Leerkrachten worden op gelijke wijze geïnformeerd, maar er worden weinig foto's van leerkrachten gepubliceerd.

⁷⁰ KATHOLIEK ONDERWIJS VLAANDEREN, *Schoolreglement*, <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/schoolreglement/overzicht-wijzigingen> (consultatie 31 mei 2021).

⁷¹ Zie bijlage 3.

⁷² Zie bijlage 4.

Beide scholen stellen dat, wanneer foto's van leerlingen of leerkrachten evenwel worden gebruikt voor reclamedoeleinden, nogmaals expliciet toestemming wordt gevraagd aan de afgebeelde leerkracht of de leerling voor het gebruik van de foto.

61. Beide scholen vragen aldus de toestemming aan de ouders om foto's van de leerlingen te mogen maken en online te mogen verspreiden. In de **praktijk** gaan de scholen evenwel verschillend om met deze (al dan niet verkregen) toestemming.

Op het SJT wordt, na het vragen van de toestemming, een lijst opgesteld met de leerlingen waarvan de ouders geen toestemming hebben gegeven voor het maken en verspreiden van foto's van hun kind. De verantwoordelijke voor publicatie van de foto's bekijkt steeds of deze leerlingen zeker niet op de foto's staan die online gepubliceerd worden. In het huidige schooljaar zijn dit 21 leerlingen (2,72% van alle leerlingen op de school).

Het BTO hanteert een andere aanpak. Ook al vraagt deze school de toestemming, het is voor hen in de praktijk niet mogelijk om na te gaan of een (ouder van een) leerling steeds de toestemming heeft gegeven, vooraleer een foto wordt gepubliceerd. De school publiceert daarom foto's zonder te controleren op de toestemming. Wanneer (een ouder van) een leerling nadien zou vragen om een foto te verwijderen, zullen zij dit steeds onmiddellijk doen. De regelgeving komt bij deze school vooral over als 'planlast'.

Beide scholen geven aan in elk geval zelf al streng te selecteren vooraleer foto's online worden geplaatst op de website of op de sociale media van de school. De scholen willen te allen tijde vermijden dat er compromitterende of kwetsende foto's van leerlingen online komen. Op het BTO proberen ze ook de publicatie van individuele foto's te vermijden. Een groepsfoto is altijd 'veiliger'.

62. Op heden geven beide scholen aan **weinig problemen** te ondervinden met betrekking tot het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen. Als er toch een probleem is, gaat het meestal om foto's die leerlingen zelf nemen en op de eigen sociale media posten.

63. Voor **informatie** over de geldende regelgeving, geeft de verantwoordelijke van het SJT aan dat hij terecht kan bij de koepel (Katholiek Onderwijs Vlaanderen). De verantwoordelijke voor het BTO zou hiervoor een kijkje nemen op het internet. Hij weet echter niet direct waar hij hiervoor specifiek terecht kan.

2.3.2 Bevraging leerlingen ⁷³

64. Uit het eerste, inleidende deel van de bevraging blijkt dat op beide scholen het gros van de respondenten **actief is op sociale media**. De respondenten gebruiken voornamelijk de platformen Facebook en Instagram, maar ook andere platformen zoals bijvoorbeeld Snapchat, Tiktok en Twitter. Bij een minderheid van de respondenten is het profiel volledig publiek toegankelijk. Zo'n 80% van de respondenten geeft daarnaast ook aan foto's van zichzelf te delen op sociale media (tabel 1).

Algemeen	SJT	BTO
Actief op sociale media	93,9%	91,7%
Profiel publiek toegankelijk	25,0%	37,5%
Delen foto's van zichzelf	81,3%	78,6%

Tabel 1: Verkennende bevraging over het gebruik van sociale media

⁷³ Bron: Online bevraging via Google Forms van de leerlingen uit de derde graad in Sint-Jozefcollege te Turnhout en het Bernardustechnicum te Oudenaarde, afgenomen in het kader van deze masterproef.

65. Het tweede deel van de bevraging betreft **groepsfoto's**. De meeste respondenten gaan ermee akkoord dat groepsfoto's waar zij ontstaan publiek verspreid worden. De context blijkt hierbij verschillend relevant op de twee scholen (tabel 2).

Groepsfoto's op sociale media	SJT	BTO
Eigen sociale media	94,1%	95,0%
Van ouders	88,2%	90,0%
Van vrienden	94,1%	95,0%
Van de jeugdbeweging	94,1%	85,0%
Van de sportclub	94,1%	78,3%
Van de school	85,3%	71,7%

Tabel 2: Vragen over het delen van groepsfoto's op sociale media

66. Het derde deel van de bevraging betreft **foto's** waar de respondent op te zien is **met een vriend of vriendin**. Ook hier zijn de meeste respondenten ermee akkoord dat deze foto's publiek verspreid worden, maar de context speelt hierbij wederom een rol (tabel 3).

Foto's met een vriend of vriendin op sociale media	SJT	BTO
Eigen sociale media	94,1%	91,7%
Van ouders	73,5%	73,3%
Van vrienden	100,0%	85,0%
Van de jeugdbeweging	97,1%	76,7%
Van de sportclub	94,1%	70,0%
Van de school	85,3%	63,3%

Tabel 3: Vragen over het delen van foto's met een vriend of vriendin op sociale media

67. Het vierde deel van de bevraging betreft **foto's** waar de respondent **individueel** op afgebeeld staat. Hier spelen andere resultaten op als bij de andere soorten foto's (tabel 4).

Individuele foto's op sociale media	SJT	BTO
Eigen sociale media	100,0%	96,7%
Van ouders	82,4%	60,0%
Van vrienden	52,9%	40,0%
Van de jeugdbeweging	58,8%	50,0%
Van de sportclub	64,7%	55,0%
Van de school	55,9%	40,0%

Tabel 4: Vragen over het delen van individuele foto's op sociale media

In een meer verdiepende vraag over het gebruik van individuele foto's van leerlingen door de school, geeft respectievelijk 82,4% (SJT) en 88,3% (BTO) van de leerlingen aan dat ze wel akkoord zouden gaan met de publicatie van een dergelijke foto op de schoolwebsite, wanneer deze beveiligd zou zijn met een wachtwoord.

68. In het vijfde deel van de bevraging wordt gepolst naar de **drijfveren van leerlingen** om de voorgaande keuzes te maken. Vooreerst wordt gevraagd wat nu precies het **belangrijkste** is voor leerlingen, wanneer een foto van hen wordt gemaakt. De leerlingen kunnen in deze vraag meerdere opties aanduiden, maar er wordt gevraagd om enkel die redenen aan te duiden die echt belangrijk zijn. Uit deze bevraging blijkt dat het voor leerlingen vooral belangrijk is dat ze goed op de foto staan. In tweede instantie vinden ze het ook wel belangrijk dat de foto niet op het internet terecht komt en dat vreemden de foto niet te zien krijgen (tabel 5).

Belangrijkste drijfveren wanneer een foto wordt gemaakt	SJT	BTO
Dat ik goed op de foto sta	82,4%	85,0%
Dat mijn ouders de foto niet zien	2,9%	3,3%
Dat mijn vrienden de foto niet zien	0,0%	1,7%
Dat vreemden de foto niet zien	14,7%	26,7%
Dat de foto niet op het internet terecht komt	29,4%	21,7%
Dat de fotograaf mijn toestemming heeft	2,9%	1,7%
Dat de foto niet op het internet terecht komt	29,4%	21,7%
Dat de fotograaf mijn toestemming heeft	2,9%	1,7%
Dat ik weet wat er met de foto's zal gebeuren	2,9%	1,7%

Tabel 5: Illustratie van de belangrijkste drijfveren wanneer een foto wordt gemaakt

69. Een tweede vraag inzake de **drijfveren van leerlingen** gaat na of er voor leerlingen een **verschil** is tussen een foto die de school van hen publiceert en een foto die ze zelf zouden posten op sociale media. Een minderheid van de leerlingen geeft aan dat er voor hen geen verschil is. Het merendeel van de respondenten vindt aldus dat er wel een verschil is. Zo wijzen meerdere leerlingen er bijvoorbeeld op dat ze zelf een foto kunnen uitkiezen waar ze goed opstaan voor hun sociale media. Dit kan niet als de school een foto online plaatst. Eén leerling geeft aan dat ze de foto's die de school online plaatst vaak 'lelijk of schaamtelijk' vindt. Daarnaast geven verschillende leerlingen aan dat het gaat om een andere context. Foto's voor de school website zullen bijvoorbeeld verzorgder, serieuzer of minder bloot zijn dan foto's die ze zelf online zouden plaatsen. Tot slot vinden enkele leerlingen het ook een verschil dat je op je sociale media zelf kiest wie de foto ziet (tabel 6).

Verskil eigen sociale media en sociale media van de school	SJT	BTO
Er is geen verschil	26,5%	33,3%
Er is wel een verschil	73,5%	66,7%

Tabel 6: Illustratie van verschil in context eigen sociale media en die van de school

70. In het laatste deel van de bevraging wordt gepolst naar de **kennis** bij de respondenten van het beleid op school en de regelgeving rond het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen. Hierbij geeft de meerderheid van de leerlingen aan niet te weten waar hij of zij terecht kan als die leerlingen niet akkoord gaat met een foto die de school van hem of haar heeft gepubliceerd. De overige leerlingen zouden een mail sturen naar de school, zouden naar een leerkracht, de directie of het leerlingensecretariaat ('het kompas') stappen, zouden hulp vragen aan hun ouders of zouden zelfs naar de politie stappen. Enkele leerlingen verwijzen bij deze vraag ook naar de toestemming die al dan niet hebben gegeven via het toestemmingsformulier van de school (tabel 7).

71. In een verdere vraag geeft ongeveer een derde van de respondenten aan op school geen toelichting te hebben gekregen over zijn of haar rechten met betrekking tot afbeeldingen van zichzelf. De overige leerlingen vermelden hier evenwel opnieuw het toestemmingsformulier, het schoolreglement alsook de lessen op school als informatiebron (tabel 7).

72. Wanneer tot slot gevraagd wordt of leerlingen ooit al overlegd hebben met hun ouders over het geven van de toestemming tot het gebruik van afbeeldingen aan de school, geeft ongeveer de helft van de leerlingen aan dit nog nooit met zijn of haar ouders besproken te hebben. Verder geeft op beide scholen het gros van de leerlingen aan nog nooit te hebben gehoord van de General Data Protection Regulation (GDPR) of de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) (tabel 7).

Informereren van de leerling	SJT	BTO
Ik weet NIET waar ik terecht kan als ik een probleem heb met een afbeeldingen die de school van mij heeft gedeeld op het internet.	58,8%	63,3%
Ik heb op school GEEN toelichting gekregen over de rechten die ik heb op foto's van mezelf.	29,4%	33,3%
Ik heb nog NOOIT met mijn ouders besproken of ik zelf de toestemming wou geven voor het nemen van foto's op school.	47,1%	50,0%
Ik heb nog NOOIT gehoord van de General Data Protection Regulation (GDPR) of de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).	94,1%	91,7%

Tabel 7: Vragen over de mate waarin leerlingen zich geïnformeerd voelen

73. Aan het einde van de bevraging wordt ook gepolst naar de **informatie die leerlingen graag nog zouden krijgen in dit kader**. Hier kwamen twee vragen naar voor. Enerzijds vroeg een leerling wie nu precies toestemming dient te geven voor het nemen en verspreiden van afbeeldingen van de leerling. Voor deze leerling was het niet duidelijk of dit de leerling of de ouder was. Daarnaast vroeg een andere leerling zich af of een leerling kan weigeren dat er een foto van hem of haar wordt gemaakt, ook al hebben diens ouders toestemming gegeven aan de school.

74. In de bevraging wordt tot slot gevraagd aan de leerlingen **hoe de school hen zou kunnen informeren over hun rechten**. Hierna volgt een samenvattende parafrasering van de suggesties van de bevroagde leerlingen.

Enkele leerlingen vragen om een duidelijke en opvallende brief of mail met informatie over hun rechten. De toestemming op papier volstaat hier niet. Een leerling vraagt ook om in de brief te vermelden wat er met de foto's gedaan wordt en hoelang ze bewaard worden. Daarnaast zouden enkelen het ook fijn vinden om een document (mail, flyer, bundeltje) met informatie te ontvangen, waarin de rechten van de leerlingen worden uiteengezet en informatie wordt gegeven over waar leerlingen terecht kunnen.

Andere leerlingen stellen voor om een extra pagina op de website van de school aan te maken met informatie over het onderwerp. Er wordt ook voorgesteld om hierover een map aan te maken op smartschool of om de informatie uitgebreider weer te geven in het schoolreglement. Nu staat alles kort op één pagina, maar dit geeft te weinig duidelijkheid.

Er wordt ook gevraagd om de toestemming van de leerlingen te vragen (via mail) alvorens een concrete foto effectief online wordt geplaatst, eventueel kan dit gebeuren door de klastitularis. Daarnaast wordt ook de suggestie gegeven om eerst toestemming te vragen alvorens een foto wordt gemaakt.

Een leerling geeft ook de suggestie om een verantwoordelijke voorop te stellen voor de online geplaatste foto's, waarbij de leerlingen terecht kunnen.

Tot slot geven verschillende leerlingen ook aan dat het goed zou zijn om een duidelijke les te geven over het onderwerp. Dit kan volgens hen via een infodag, via de klastitularis alsook via een gastles of een groepsgesprek aan het begin van het schooljaar.

2.3 TUSSENTIJDSE CONCLUSIE

75. Uit het onderzoek in beide scholen blijkt dat de **scholen** uit de gevalstudies wel proberen om te voldoen aan de voorwaarden van de AVG, maar dat dit in de praktijk toch een opgave blijkt te zijn. Zo vraagt de ene school wel een algemene geïnformeerde toestemming, maar maakt ze daarbij geen onderscheid tussen verschillende specifieke doeleinden. De andere school vraagt dan weer wel een geïnformeerde toestemming voor specifieke doeleinden, maar controleert in de praktijk niet of er toestemming is gegeven vooraleer ze foto's online plaatst.⁷⁴

76. De scholen geven aan dat ze toestemming vragen en dat ze zelf streng te selecteren op de foto's die ze online plaatsen. Toch komt dit bij **leerlingen** niet altijd zo over. Voor de meerderheid van de respondenten is er nog altijd een verschil tussen foto's die ze delen op de eigen sociale media en foto's die een ander online plaatst. De onderzoeker wijst hier op het verschil in context voor de leerlingen van de verschillende scholen. Waar de jeugdbeweging of sportclub voor de leerlingen van het Sint-Jozefcollege eerder als een goede context wordt ervaren om foto's van zichzelf te zien verschijnen, is dit relatief minder het geval voor de leerlingen van het Bernardustechnicum. Het valt echter op dat de respondenten van beide scholen de website of sociale media van de school als minst gewenste context aanduiden om foto's van zichzelf te zien verschijnen. Leerlingen blijken vooral last te hebben met individuele foto's van zichzelf die door de school online zouden worden geplaatst. Daarnaast geven vele leerlingen ook aan dat ze de controle missen wanneer de school foto's van hen online plaatst. Vooral de controle van het feit of ze goed op de foto staan en de controle op het publiek waaronder de foto's verspreid worden zijn voor hen belangrijk.⁷⁵

⁷⁴ *Supra* 31 - 35, nr. 58 - 63.

⁷⁵ *Supra* 35 - 39, nr. 64 - 69.

77. Hoewel beide scholen de toestemming voor foto's vragen via een toestemmingsformulier, geven op beide scholen ongeveer een derde van de respondenten aan geen toelichting te hebben gekregen over de regelgeving met betrekking tot het maken en verspreiden afbeeldingen waar zij op staan. Ongeveer de helft van de respondenten op beide scholen heeft ook nog nooit over een toestemming hiervoor gesproken met zijn of haar ouders. Voor sommige leerlingen is het ook niet duidelijk of de toestemming nu van hen moet komen of van hun ouders.⁷⁶

78. Er schort op beide scholen dus duidelijk iets in de **communicatie naar de leerlingen** toe. De leerlingen geven zelf suggesties hoe de school hen beter zou kunnen informeren. Zo wordt gesproken over een infomoment in of buiten de les, een folder met uitleg, een duidelijke brief of mail met informatie of een map op smartschool. Daarnaast stellen enkele leerlingen ook voor om duidelijk toestemming te vragen aan de leerling vooraleer een foto wordt gemaakt in schoolcontext.⁷⁷

⁷⁶ *Supra* 39 - 40, nr. 70 - 72.

⁷⁷ *Supra* 40 - 41, nr. 73 - 74.

HOOFDSTUK 3: AANBEVELINGEN VOOR DE TOEKOMST

79. Uit de bevraging in het vorige hoofdstuk is gebleken dat de scholen, maar ook vooral de leerlingen uit de bevraagde scholen, nog nood hebben aan enkele verduidelijkingen in het kader van de toestemmingsvereiste die gepaard gaat met het recht op afbeelding.

In dit hoofdstuk volgt een **advies met aanbevelingen voor de toekomst** voor de bevraagde scholen. Ook dit hoofdstuk wordt afgesloten met een korte **tussentijdse conclusie**.

3.1 ADVIES

3.1.1 Met oog op het beleid van de school

80. Wat betreft het beleid van de bevraagde scholen, kan gesteld worden dat scholen nog nood hebben aan verduidelijking wat betreft de **toestemmingsvereiste**. Zo is het belangrijk om te werken met een gedifferentieerde toestemming voor verschillende specifieke doeleinden. Daarnaast bleek uit de gevalstudies dat het ook niet altijd evident is voor scholen om de toestemming ook daadwerkelijk te controleren in de praktijk. Toch is het belangrijk dat de regelgeving gerespecteerd wordt. Het feit dat iemand geen toestemming geeft om foto's online te plaatsen moet ernstig worden genomen.⁷⁸

81. Uit de bevragingen bij de leerlingen kunnen we afleiden dat het voor de leerlingen alvast een geruststelling zou zijn, mochten de foto's die de school online plaatst beveiligd worden met een **wachtwoord** voor leerlingen en ouders. Zo wordt een zekere controle ingebouwd op het publiek dat de foto's te zien. Evenwel kan de school zich met deze foto's dan niet presenteren aan de buitenwereld, wat zoals eerder vermeld toch ook een hoofddoel van het verspreiden van de foto's door de school blijkt te zijn.⁷⁹

⁷⁸ *Supra* 33 - 34, nr. 60 - 61.

⁷⁹ *Supra* 37, nr. 68.

82. Daarnaast stelde een leerling ook voor om toestemming te vragen aan de leerlingen vooraleer een foto wordt genomen en vooraleer deze online worden geplaatst. Dit zou nu al een gangbare praktijk moeten zijn, opdat in de eerste plaats het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van een afbeelding van de leerlingen in kwestie niet wordt geschonden.⁸⁰

83. Een verdere suggestie in dit kader kan zijn om, wanneer het voor een school evenwel niet haalbaar is om de foto's vooraf te gaan controleren, er steeds voor de zorgen dat de leerlingen niet geïdentificeerd kunnen worden op de foto.⁸¹ Wanneer leerlingen niet herkenbaar in beeld komen, is het namelijk niet nodig om toestemming te vragen om de foto te nemen of te publiceren.⁸²

⁸⁰ *Supra* 40 - 41, nr. 73 – 74.

⁸¹ GEGEVENSBECHERMINGS-AUTORITEIT, *Beeldmateriaal van schoolactiviteiten*, *supra* noot 33.

⁸² VTC, *Afbeeldingen van kinderen in een schoolcontext*, https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_A_2019_10_advies_fotos_op_school_schema.pdf (consultatie 3 april 2021).

3.1.2 Met oog op het informeren van leerlingen

84. Zoals besproken in hoofdstuk 2, geeft de meerderheid van de leerlingen aan dat ze niet weten waar ze terecht kunnen als ze niet akkoord gaan met een foto die de school van hen heeft gepubliceerd. Daarnaast geeft ook ongeveer een derde van de leerlingen aan geen toelichting te hebben gekregen over zijn of haar rechten met betrekking tot afbeeldingen van zichzelf. Verder geeft ongeveer de helft van de respondenten aan nog nooit overlegd te hebben met hun ouders over het geven van de toestemming tot het gebruik van afbeeldingen aan de school. Tot slot geven meer dan 90% van de respondenten aan nog nooit te hebben gehoord van de AVG of de GDPR.⁸³ **Het is dan ook van belang dat de leerlingen terdege worden geïnformeerd over hun rechten.**

85. Uit de vragen die enkele leerlingen stelden aan het einde van de online bevraging, blijkt dat het bovenal belangrijk is om de leerlingen correct te informeren over hun rechten. Zo gaven de leerlingen aan niet precies te weten wie de toestemming kan geven om foto's van hen online te plaatsen. Uit het interview met de verantwoordelijken van de school blijkt daarenboven dat het ook nodig is dat leerlingen geïnformeerd worden over de mogelijke gevolgen van het online plaatsen van foto's die leerlingen zelf nemen op school, bijvoorbeeld van leerkrachten.⁸⁴

86. Leerlingen hebben recht op inspraak in alle aangelegenheden die hen aanbelangen.⁸⁵ In de bevraging geven de leerlingen alvast enkele **suggesties** over hoe de school hen kan informeren. Zo wordt gesproken over een infomoment in of buiten de les, een folder met uitleg, een duidelijke brief of mail, een map met info op smartschool, ... Hierna wordt dieper ingegaan op enkele van deze suggesties.⁸⁶

⁸³ *Supra* 39, nr. 70 - 72.

⁸⁴ *Ibid.*

⁸⁵ Artikel 12 Kinderrechtenverdrag.

⁸⁶ *Supra* 39, nr. 70 - 72.

3.1.2.1 Verspreiden van informatie via een mail, een brief of een platform

87. In de bevroagde scholen wordt bij het begin van het schooljaar het toestemmingsformulier zonder meer uitleg verspreid onder de (nieuwe) leerlingen. Een eerste manier om de leerlingen beter te informeren, kan zijn door de leerlingen een **begeleidende brief of mail** te zenden met **meer informatie** over deze toestemming en de rechten die ermee gepaard gaan. Het is hierbij belangrijk dat niet enkel een brief aan de ouders wordt gericht, maar ook aan de leerlingen zelf. De gegevensbeschermingsautoriteit in België heeft een website uitgewerkt omtrent het recht op afbeelding op maat van leerlingen, waar zij meer informatie kunnen vinden.⁸⁷ Het is dus een eerste suggestie om in de begeleidende brief of mail te verwijzen naar deze website (www.ikbeslis.be/jongeren). Een leerling gaf ook aan dat de brief ‘opvallend’ dient te zijn, zodat hij niet verloren gaat in de stroom aan informatie die leerlingen te verwerken krijgen bij de aanvang van een nieuw schooljaar. Hierbij gaf een leerling in de bevraging de suggestie om te werken met een duidelijke, aparte map op smartschool of een ander onderwijsplatform, opdat de leerlingen de informatie altijd binnen handbereik zouden hebben.⁸⁸

88. In dit kader is het ook belangrijk om **ouders** erop te wijzen dat zij het geven van toestemming dienen te bespreken met hun kind, wanneer het kind over voldoende onderscheidingsvermogen beschikt. Zoals reeds vermeld geeft in de bevraging ongeveer de helft van de respondenten aan dit nog nooit te hebben gedaan, terwijl alle respondenten afkomstig zijn uit de derde graad.⁸⁹

⁸⁷ GEGEVENSBECHERMINGS AUTORITEIT, Ik beslis! jong en bewust van mijn privacy, www.ikbeslis.be/jongeren (consultatie 1 juni 2021).

⁸⁸ *Supra* 39, nr. 70 - 72.

⁸⁹ *Ibid.*

3.1.2.2 Lessenpakket

89. Een andere goede manier om leerlingen diepgaand te informeren over hun rechten in deze context, is door er een **les** over te **geven**.⁹⁰

90. Een kant-en-klaar lessenpakket over het recht op afbeelding voor de tweede en derde graad secundair onderwijs is te vinden op de website van ikbeslis.be. Door middel van dit lessenpakket worden leerlingen geïnformeerd over wat hun recht op afbeelding precies inhoudt. Daarnaast komen ze te weten wanneer er precies toestemming gevraagd moet worden om een afbeelding van hen te nemen en te publiceren. Tot slot vernemen de leerlingen wat ze kunnen ondernemen wanneer ze niet akkoord gaan met het feit dat een foto van hen wordt genomen of verspreid.⁹¹

91. Aansluitend is op deze website ook een kant-en-klaar lessenpakket te vinden over de nieuwe privacywetgeving (AVG). Dit lessenpakket wil leerkrachten helpen om jongeren aan het denken te zetten over wat ze vandaag de dag allemaal delen over zichzelf. Aangezien meer dan 90% van de bevroegde respondenten aangaf nog nooit te hebben gehoord van de AVG, blijkt ook dit lessenpakket zeer nuttig te zijn voor scholen.⁹²

92. Op deze website zijn ook nog andere nuttige lessenpakketten te vinden, bijvoorbeeld over privacy online. Ook elders op het internet is er informatie te vinden op maat van de leerlingen. Het is evenwel steeds belangrijk om na te gaan of de informatie van een betrouwbare bron afkomstig is. De hiervoor besproken lessenpakketten komen vanuit een onafhankelijk orgaan dat werd opgericht door de Belgische overheid en zijn aldus zeker betrouwbaar.⁹³

⁹⁰ *Supra* 39, nr. 70 - 72.

⁹¹ GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, *Lesmateriaal*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/lesmateriaal (consultatie 9 mei 2021).

⁹² *Ibid.*

⁹³ GEGEVENSBECHERMINGSAUTORITEIT, *Organisatie*, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/de-autoriteit/organisatie (consultatie 9 mei 2021).

3.1.2.3 Informatieve folder

93. Bij de besproken lessenkassetten van de gegevensbeschermingsautoriteit uit titel 3.1.2.2, zijn bijhorende flyers en affiches te vinden. Deze kunnen zeer nuttig zijn om de leerlingen op een **korte, maar krachtige, manier** in te lichten over hun rechten.⁹⁴

94. Zo is er enerzijds een affiche beschikbaar over het recht op afbeelding. Deze affiche bestaat uit twee pagina's en omvat vier concrete casussen over het recht op afbeelding, die nauw aansluiten bij de leefwereld van de leerlingen. Deze casussen beschrijven wat de toestemmingsvereiste concreet inhoudt. Daarnaast vertelt de flyer wat je kan doen wanneer je niet akkoord gaat met het feit dat een foto van jou wordt genomen of verspreid.⁹⁵

Luis (21) werkt als onthaalmedewerker in een cultuur- en sportcentrum. Zijn baas vraagt om de workshop kinderdans voor kinderen van 4 tot 7 jaar oud te filmen. Zijn baas benadrukt om alle kinderen minstens één keer alleen in beeld te brengen. Luis plaatst het filmpje vervolgens op de Facebookpagina van het cultuurcentrum.

MAGDA?

- Een fotograaf of cameraman moet **steeds toestemming vragen** vooraleer hij iemand fotografeert of filmt. Een minderjarige zonder onderscheidingsvermogen (jonger dan 12 jaar) kan zelf geen toestemming geven. In dit geval moeten de ouders dus toestemming geven.
- Luis heeft geen toestemming gevraagd aan de ouders van de kinderen die de workshop volgen. **Wat Luis doet, mag niet.**

OPBELET! Voor deze kinderen moet de fotograaf of cameraman aan de ouders van het kind toestemming vragen. Voor een minderjarige met onderscheidingsvermogen (vanaf 12 à 14 jaar) moeten de minderjarige én zijn ouders toestemming geven.

Hoe problemen vermijden?

- Vraag altijd toestemming als je een foto of filmpje van iemand wil maken of delen.
- Wil je geen foto of filmpje van jezelf laten maken? Aarzel dan niet om dat te zeggen tegen de fotograaf of cameraman.
- Wil je niet dat de foto of het filmpje gepubliceerd wordt? Zeg dat tegen de fotograaf of cameraman.

Wat doe je als het toch gebeurt?

- Je kan de persoon aanspreken die de foto of het filmpje heeft gemaakt en hem vragen om het beeldmateriaal te verwijderen.
- Je kan contact opnemen met de Privacycommissie.
- Je kan met je verhaal terecht bij de politie.

Uitzonderingen:

- Er zijn uitzonderingen op de regel dat je altijd toestemming moet vragen vooraleer je iemand fotografeert of filmt. Zo moeten journalisten bijvoorbeeld niet altijd toestemming vragen en heb je geen toestemming nodig voor het maken van een familiefotobook.

Meer weten over het recht op afbeelding? Meer info en voorbeelden vind je op ikbeslis.be/jongeren

De meeste voorbeelden in deze folder zijn gebaseerd op waargenomen foto's. De namen van de ouders en slachtoffers zijn aangepast om de privacy van de betrokkenen te garanderen. Ook de beelden zijn opnieuw gemaakt. Alle afgebeelde personen hebben hun toestemming gegeven. Il existe aussi une version Française de ce dépliant.

GBA Gegevensbeschermingsautoriteit

STAMP MEDIA

TRUSTY

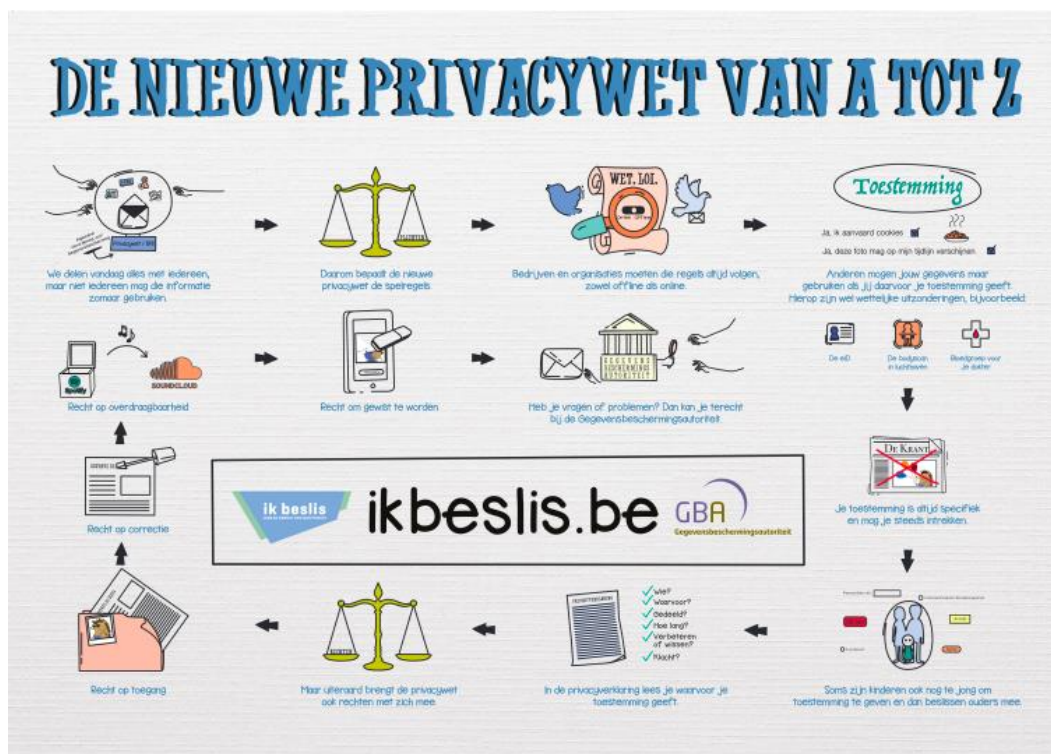
Afbeelding 3: Flyer "Recht op afbeelding: Hoe zit dat?"⁹⁶

⁹⁴ GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Lesmateriaal*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/lesmateriaal (consultatie 9 mei 2021).

⁹⁵ GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Recht op afbeelding: hoe zit dat?*, www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-05/Folder%20Recht%20op%20afbeelding%202018.pdf (consultatie 9 mei 2021).

⁹⁶ *Ibid.*

95. Anderzijds is er ook een flyer beschikbaar over de nieuwe privacywetgeving (AVG). De flyer gaat meer in over de privacywetgeving en de toestemmingsvereiste in het algemeen.⁹⁷

Afbeelding 4: Flyer "De nieuwe privacywet van A tot Z" ⁹⁸

⁹⁷ GEGEVENS BESCHERMINGS-AUTORITEIT, *De nieuwe privacywet van A tot Z*, www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-08/De%20nieuwe%20privacywet%20van%20A%20tot%20Z.pdf (consultatie 9 mei 2021).

⁹⁸ *Ibid.*

3.2 TUSSENTIJDSE CONCLUSIE

96. Uit de bevraging is gebleken dat de scholen en leerlingen uit de bevroegde scholen, nog nood hebben aan enkele **verduidelijkingen** in het kader van de toestemmingsvereiste die gepaard gaat met het recht op afbeelding. In dit hoofdstuk is daarom voorzien in een eerste een advies met aanbevelingen voor de toekomst voor de bevroegde scholen.⁹⁹

97. Vooreerst wordt de school gewezen op het **belang van een gepaste toestemming**. De regelgeving vereist een geïnformeerde toestemming voor het gebruik van afbeeldingen van leerlingen voor verschillende specifieke doeleinden. Een louter algemene toestemming voldoet dus niet. Daarnaast is het belangrijk dat de regelgeving gerespecteerd wordt en de school er dus voor zorgt dat er geen foto's online komen van leerlingen die hier geen toestemming voor hebben gegeven. Het feit dat iemand geen toestemming geeft om foto's online te plaatsen moet ernstig worden genomen.¹⁰⁰

98. In tweede instantie krijgen de scholen enkele aanbevelingen om de **leerlingen in de toekomst beter te kunnen informeren** over het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen door de school en over de rechten die hiermee gepaard gaan. Deze aanbevelingen spruiten voort uit suggesties die de leerlingen zelf hebben gegeven in de online bevraging. Zo kan de school bijvoorbeeld werken met een begeleidende brief of mail met meer informatie voor de leerlingen. Het is hierbij belangrijk dat niet enkel een brief aan de ouders wordt gericht, maar ook aan de leerlingen zelf. Ook een duidelijke, aparte map op smartschool of een ander onderwijsplatform met meer informatie lijkt een goede aanbeveling. Een andere manier om leerlingen diepgaand te informeren over hun rechten, is door er een les over te geven. Ook flyers of affiches kunnen een manier zijn om leerlingen op een korte, maar krachtige, manier in te lichten over hun rechten.¹⁰¹

⁹⁹ *Supra* 39 - 41, nr. 70 - 74.

¹⁰⁰ *Supra* 44 - 45, nr. 80 - 83.

¹⁰¹ *Supra* 46 - 50, nr. 84 - 95.

EINDCONCLUSIE

99. Impliceert het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen door scholen nu een schending van het recht op privacy en gegevensbescherming? In deze masterproef is door middel van een **literatuurstudie** vooreerst onderzocht aan welke wettelijke voorwaarden scholen moeten voldoen, opdat zij beelden van leerlingen rechtmatig zouden mogen gebruiken op hun website. Bij het maken en verspreiden van afbeeldingen van leerlingen moeten scholen rekening houden met een breed wetgevend kader, dat bestaat uit het recht op privacy, het recht op gegevensbescherming, het recht op afbeelding en het recht op verspreiding van de afbeelding. Uit dit wetgevend kader kunnen we besluiten dat de school voor het maken en verspreiden van afbeeldingen van leerlingen steeds toestemming moet vragen aan de ouders van de leerling, eventueel met inspraak van de leerling zelf wanneer deze beschikt over voldoende onderscheidingsvermogen. De toestemming moet specifiek gegeven worden voor de verschillende types van foto's, de verschillende doeleinden waarvoor de foto's gemaakt worden en voor de verschillende verspreidingsvormen. Een school kan enkel afbeeldingen maken en verspreiden zonder toestemming van de ouders van de leerling, wanneer de leerling niet herkenbaar in beeld wordt gebracht. Hier volstaat het om de leerling te informeren.¹⁰²

100. Vervolgens is in deze masterproef door middel van een **praktijkonderzoek** (twee gevalstudies) bekeken in welke mate scholen al effectief een beleid hebben voor het gebruik van beeldmateriaal van leerlingen. In het praktijkonderzoek is ook nagegaan welke onduidelijkheden in dit kader nog spelen bij de bevraagde scholen en leerlingen. Uit het onderzoek blijkt dat de bevraagde **scholen** wel proberen om te voldoen aan de voorwaarden van de AVG, maar dat dit in de praktijk toch een opgave blijkt te zijn.¹⁰³

¹⁰² Hoofdstuk 1.

¹⁰³ Hoofdstuk 2.

Waar de ene school wel een algemene geïnformeerde toestemming vraagt, maar daarbij geen onderscheid maakt tussen specifieke doeleinden, vraagt de andere school wel een specifieke toestemming maar controleren ze in de praktijk niet of (de ouder van) een leerling toestemming heeft gegeven voor het plaatsen van een soort foto. Hoe de toestemmingsvereiste in de praktijk moet worden gehanteerd, is voor beide scholen dus niet geheel duidelijk.¹⁰⁴

101. Ook bij de bevraagde **leerlingen** zijn er nog onduidelijkheden. In de eerste plaats wensen niet alle respondenten dat de school foto's van hen online plaatst. Voor de meerderheid van de respondenten is er nog altijd een verschil tussen foto's die ze delen op de eigen sociale media en foto's die de school online verspreidt. Leerlingen blijken daarbij vooral last te hebben met individuele foto's van zichzelf die door de school online zouden worden geplaatst. Daarnaast geven vele leerlingen ook aan dat ze de controle missen. Vooral de controle van het feit of ze goed op de foto staan en de controle op het publiek waaronder de foto's verspreid worden zijn voor hen belangrijk. Hoewel beide scholen de toestemming vragen voor het gebruik van foto's via een toestemmingsformulier, geven de respondenten aan geen toelichting te hebben gekregen over hun rechten en ook nog nooit over een toestemming te hebben gesproken met zijn of haar ouders. Voor sommige leerlingen is het ook niet duidelijk of de toestemming nu van hen moet komen of van hun ouders. Hier schort dus duidelijk iets in de communicatie naar de leerlingen toe.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Hoofdstuk 2.

¹⁰⁵ Hoofdstuk 2.

102. Uit de bevraging is gebleken dat de scholen en leerlingen uit de bevroegde scholen, nog **nood hebben aan enkele verduidelijkingen** in het kader van de toestemmingsvereiste die gepaard gaat met het recht op afbeelding. Daarom wordt in het laatste hoofdstuk gewezen op het belang van het vragen van een gepaste toestemming. Ook worden enkele aanbevelingen geformuleerd om de leerlingen in de toekomst beter te kunnen informeren over het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen door de school en over de rechten die hiermee gepaard gaan.¹⁰⁶

103. **Concluderend** kunnen we stellen dat het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen door scholen geen schending van het recht op privacy en gegevensbescherming uitmaakt, mits de school de wettelijke vereisten naleeft. Dit gebeurt in de praktijk echter niet altijd. Voor leerlingen en scholen zijn er onduidelijkheden omtrent het wettelijk kader en de concrete toepassing ervan. Dit onderzoek wil een eerste aanzet zijn om dit probleem aan te kaarten. Scholen dienen hun beleid aan te passen aan de geldende regelgeving en dienen transparant te zijn over dit beleid naar hun leerlingen toe. Leerlingen voelen zich op heden te weinig geïnformeerd. Ze hebben recht op een eigen mening over het onderwerp, die ook gehoord dient te worden in de school. Enkel op die manier kunnen problemen in deze context in de toekomst worden vermeden.

¹⁰⁶ Hoofdstuk 3.

BIBLIOGRAFIE

Wetgeving

- Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, *Pb. L.* 26 oktober 2012 (EU-Handvest).
- Verdrag 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, *BS* 19 augustus 1955 (EVRM).
- Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind, *BS* 17 januari 1992 (Kinderrechtenverdrag).
- De gecoördineerde Grondwet, *BS* 17 februari 1994 (Gw.).
- Wetboek Economisch Recht, *BS* 29 maart 2013 (WER).

Rechtsleer

Boeken

- DECORTE, T. en ZAITCH, D., *Kwalitatieve methoden en technieken in de criminologie*, Leuven / Den Haag, Acco, 2016, 608 p.
- DRIESSEN, C. en DERIDDER, J., *Recht naar school*, Mortsel, Intersentia, 2011, 619 p.
- VALCKE, P., VALGAEREN, P.J. en LIEVENS, E., *Sociale media: actuele juridische aspecten*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 286 p.

Bijdragen in tijdschriften

- DEWAELE, H., “Gegevensbescherming in secundair onderwijs. Voorwaarden en toepassing, nu en voor de toekomst”, *Jura Falc.* 2019-20, nr. 4, 1025-1051.
- LARIBI, A., “Foto’s van je leerlingen online zetten: doe jij het goed?”, *Klasse*, 29 mei 2018 en www.klasse.be/81040/fotos-leerlingen-online-zetten-regels/.
- VAN SLYCKEN, L., “De toepassing van de privacywetgeving in het onderwijs”, *TORB* 2011-12, 91-109.
- VERSCHAEVE, S., “Op zoek naar evenwicht bij sharenting: mensenrechten van ouder versus kind op het internet”, *TJK* 2020, nr. 2, 50 – 64.

Adviezen, papers en rapporten

- APESTAARTJAREN, *De digitale leefwereld van jongeren*, onuitg. rapport, 2020, www.apestaartjaren.be, 49 p.
- BAELDEN, D., *Jongeren en sociale media: input voor sensibiliseringsactie rond privacy geletterdheid*, onuitg. syntheserapport D4.1.3a, VUB, 2013, www.researchgate.net/profile/Dorien-Baelden/publication/264859661_Jongeren_en_sociale_media_input_voor_sensibiliseringsactie_rond_privacy_geletterdheid_Onderzoeksgroep_en_universiteit_iMinds-SMIT_Vrije_Universiteit_Brussel/links/53f365700cf2da8797447598/Jongeren-en-sociale-media-input-voor-sensibiliseringsactie-rond-privacy-geletterdheid-Onderzoeksgroep-en-universiteit-iMinds-SMIT-Vrije-Universiteit-Brussel.pdf, 48 p.
- HU, Y., MANIKONDA, L. en KAMBHAMPATI, S., *What We Instagram: A First Analysis of Instagram Photo Content and User*, onuitg. paper, Arizona State University, 2014, <https://ojs.aaai.org/index.php/ICWSM/article/view/14578>.

- MARWICK, A.E., MURGIA DIAZ, D. en PALFREY, J., *Youth, Privacy and Reputation*, onuitg. paper, Harvard Law School, 2010, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1588163, 86 p.
- MEDIANEST, *Medianest cijfers 2021*, www.medianest.be/onderzoek, onuitg. rapport, 2021, 96 p.
- VTC, Advies betreffende het maken van foto's in een schoolcontext, 1 oktober 2019, nr. 2019/10, https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_A_2019_10_advies_fotfo_op_school.pdf.

Masterproeven

- DI ROSA, E., *Facebook En Privacy: Een Paradox Vanuit Juridisch Perspectief?*, onuitg. masterproef Rechten UGent, 2014, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/163/322/RUG01-002163322_2014_0001_AC.pdf, 158 p.

Bijdragen in kranten

- VANCAENEGHEM, J. en VERHULST, K., "Schoolfeest filmen? Eerst aan iedereen de toestemming vragen", *Het Nieuwsblad*, 6 juli 2018 en www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20180705_03600208.

Reglementen

- Schoolreglement 2020 – 2021 Sint-Jozefcollege Turnhout.
- Schoolreglement 2020 – 2021 Bernardustechnicum Oudenaarde.

Onlinebronnen

- AVROTROS, *Klassenfoto's ter discussie: scholen worstelen met privacywet*, <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/klassenfotos-ter-discussie-scholen-worstelen-met-privacywet/> (consultatie 30 maart 2021).
- CHEN, L., HUANG, Y., OUYANG, S. en XIONG, W., *The Data Privacy Paradox and Digital Demand*, http://wxiong.mycpanel.princeton.edu/papers/Privacy_Paradox.pdf (consultatie 2 april 2021).
- EUROPESE COMMISSIE, *Wat is een verwerkingsverantwoordelijke of een verwerker?*, https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/obligations/controller-processor/what-data-controller-or-data-processor_nl (consultatie 30 mei 2021).
- GEGEVENSBEscherMINGSaUTORITEIT, *AVG: "leeftijdsgrens van 13 jaar sluit aan bij de digitale praktijk"*, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/avg-leeftijdsgrens-van-13-jaar-sluit-aan-bij-de-digitale-praktijk (consultatie 30 mei 2021).
- GEGEVENSBEscherMINGSaUTORITEIT, *De nieuwe privacywet van A tot Z*, www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-08/De%20nieuwe%20privacywet%20van%20A%20tot%20Z.pdf (consultatie 9 mei 2021).

- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Foto's en filmpjes op school*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/privacy-op-school/fotos-en-filmpjes-op-school (consultatie 4 november 2020).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Foto's en filmpjes*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes (consultatie 4 november 2020).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het principe: vraag altijd toestemming*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes/het-principe-vraag-altijd-toestemming (consultatie 4 november 2020).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Het recht op afbeelding: Lespakket voor de tweede en derde graad secundair onderwijs*, www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-08/Lespakket%20Recht%20op%20afbeelding%20%282.1%29.pdf , 52 p. (consultatie 4 november 2020).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Hoe toestemming krijgen?*, www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/fotos-en-filmpjes/het-principe-vraag-altijd-toestemming (consultatie 4 november 2020).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Organisatie*, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/de-autoriteit/organisatie (consultatie 9 mei 2021).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Ik beslis! jong en bewust van mijn privacy*, www.ikbeslis.be/jongeren (consultatie 1 juni 2021).
- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Recht op afbeelding*, www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/thema-s/recht-op-afbeelding (consultatie 5 april 2021).

- GEGEVENS BESCHERMINGS AUTORITEIT, *Recht op afbeelding: hoe zit dat?*, www.ikbeslis.be/sites/default/files/2018-05/Folder%20Recht%20op%20afbeelding%202018.pdf (consultatie 9 mei 2021).
- KATHOLIEK ONDERWIJS VLAANDEREN, *Schoolreglement*, <https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/schoolreglement/overzicht-wijzigingen> (consultatie 31 mei 2021).
- LIYANAARACHCHI, G., *Managing privacy paradox through national culture: Reshaping online retailing strategy*, www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0969698921000667?casa_token=PlhSi-Q_I4QAAAAA:l6dzJFJ73cFaMfgh0nkuzwi-LWZvhEzXIZZvlaiGS6e4qXNM_ROa7-b5-LZIPIKMLLQ-ldHNKfM (consultatie 2 april 2021).
- MEDIANEST, *Mag een school klasfoto's online zetten?*, www.medianest.be/mag-eeen-school-klasfotos-online-zetten (consultatie 2 januari 2020).
- MEDIAWIJS, *Twee derde van de tieners zijn online bevriend met mensen die ze nog nooit ontmoet hebben*, <https://mediawijs.be/onderzoeken/twee-derde-tieners-zijn-online-bevriend-mensen-ze-nog-nooit-ontmoet-hebben> (consultatie 3 april 2021).
- RTL NIEUWS, *School maakt gezichten leerlingen zwart op foto: 'Privacy staat voorop'*, www.rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4285031/school-maakt-gezichten-leerlingen-zwart-op-foto-privacy-staat (consultatie 30 maart 2021).
- THE PRIVACY OFFICERS, *Scholen worstelen met fotomomenten door AVG*, www.theprivacyofficers.nl/blog/scholen-worstelen-met-fotomomenten-door-avg/ (consultatie 30 maart 2021).

- VTC, *Afbeeldingen van kinderen in een schoolcontext*, https://overheid.vlaanderen.be/sites/default/files/media/VTC/VTC_A_2019_10_advies_fotos_op_school_schema.pdf (consultatie 3 april 2021).

BIJLAGE 1: BEVRAGING SCHOLEN

Online interview via MS Teams:

1. Is er bij jullie op school een beleid rond afbeeldingen van leerlingen?
 - a. Is jullie beleid bepaald door de school zelf of wordt dit beleid opgelegd vanop hoger niveau?
 - b. Hoe zit dit beleid in elkaar?
 - c. Op welke wijze worden de ouders geïnformeerd over dit beleid?
 - d. Op welke wijze worden de leerlingen geïnformeerd over dit beleid?
 - e. Op welke wijze worden de leerkrachten geïnformeerd over dit beleid?
 - f. Wordt er toestemming gevraagd aan de leerling, aan de ouder en aan de leerkrachten?
 - i. Is volgens jullie voor het gebruik van elke foto toestemming nodig?
 - ii. Is dit een algemene toestemming? Of kan er toestemming gegeven worden per soort foto (bv. klasfoto, foto's klasuitstap, groepsfoto's, individuele foto's, ...)?

2. Hoe passen jullie dit beleid toe in de praktijk?
 - a. Stel: de ouder van een leerling heeft geen toestemming gegeven om op de klasfoto te staan. Hoe gaan jullie hier mee om op het moment dat de klasfoto's gemaakt worden?
 - b. Stel: de ouder van een leerling heeft geen toestemming gegeven om individuele foto's van de leerling op een uitstap te publiceren. Hoe gaan jullie hier mee om tijdens de uitstap? En op het moment van publicatie?
3. Zijn er leerlingen/ouders die jullie aanspreken met vragen omtrent dit beleid?
4. Zijn er leerlingen/ ouders die klacht neerleggen bij de school omtrent dit beleid?
5. Zijn er leerlingen/ ouders die verdere stappen hebben ondernomen na ontevredenheid over dit beleid? (klacht bij de gegevensbeschermingsautoriteit / rechtbank)
6. Hebben jullie als school zelf nog onduidelijkheden over hoe dit beleid gevoerd moet worden?
7. Weten jullie als school waar jullie op eenvoudig informatie kunnen terugvinden rond het recht op afbeelding?
8. Wat zou de school kunnen verder helpen om dit beleid te optimaliseren?

BIJLAGE 2: BEVRAGING LEERLINGEN

Via Google Forms:

Masterproef: Online gebruik van afbeeldingen van leerlingen door scholen

Beste leerling,

Bedankt voor je interesse in dit onderzoek van de Universiteit Gent. Alvorens van start te gaan met dit onderzoek, wil ik je graag wijzen op de "geïnformeerde toestemming" of informed consent. Met de informed consent wil ik je degelijk informeren over de bescherming van je gegevens. Lees de onderstaande tekst daarom grondig door, alvorens je met het onderzoek start.

Mijn naam is Hanne Van Meirhaeghe. Ik volg momenteel de educatieve master aan de Universiteit Gent. In mijn masterproef voer ik een onderzoek naar het online gebruik van afbeeldingen van leerlingen door scholen in verhouding tot het recht op privacy en gegevensbescherming. Ik ga op zoek naar eventuele noden van de scholen en leerlingen in dit kader.

Voor dit onderzoek wordt ook een bevraging georganiseerd bij jullie, leerlingen van het vijfde en zesde middelbaar, over het gebruik van afbeeldingen bij jullie op school. Vind jij het oké dat de school foto's van jou gebruikt op de schoolwebsite? En in een reclamefolder? En op de sociale media van de school? Is dit voor jou anders dan de foto's die je zelf deelt op sociale media? Dergelijke vragen komen in dit onderzoek aan bod. Het is de bedoeling een eerlijk antwoord geeft op deze vragen. Met de tips en tricks uit mijn masterproef hoop ik scholen te helpen om hun beleid rond het gebruik van afbeeldingen te verbeteren en om eventuele privacy-klachten in de toekomst te vermijden.

Het doorlopen van de studie neemt ongeveer 10 min in beslag. Voor eventuele vragen kan je terecht bij de onderzoeker (Hanne.VanMeirhaeghe@UGent.be).

Informed consent:

Wanneer je in de volgende vraag klikt op "ik ga akkoord met de geïnformeerde toestemming en ik neem deel aan de studie", geef je aan dat je de informatie uit deze tekst hebt gelezen en hebt begrepen. Je geeft aan dat je een antwoord hebt gekregen op al je voorafgaande vragen met betrekking tot dit onderzoek. Door hierop te klikken, stem je dus toe om deel te nemen aan de studie, en verklaar je als deelnemer dat:

- (1) Je de uitleg over de aard van de vragen en de taken die tijdens dit onderzoek zullen worden aangeboden, hebt gekregen en dat jou de mogelijkheid werd geboden om bijkomende informatie te verkrijgen;
- (2) Je uit vrije wil deelneemt aan het wetenschappelijk onderzoek;
- (3) Je de toestemming geeft aan de onderzoeker om de resultaten op anonieme wijze te bewaren, te verwerken en te rapporteren;
- (4) Je op de hoogte bent van de mogelijkheid om je deelname aan het onderzoek op ieder moment stop te zetten en dit zonder opgave van reden;
- (5) Je weet dat niet deelnemen of het stopzetten van de deelname aan het onderzoek op geen enkele manier negatieve gevolgen heeft voor jou;
- (6) Je weet dat je op aanvraag een samenvatting van de onderzoeksbevindingen kan krijgen nadat de studie is afgerond en de resultaten bekend zijn;

(7) Je toestemming geeft dat jouw data gebruikt wordt voor verder analyse door andere onderzoekers na volledige anonimisering;

(8) Je weet dat de UGent de verantwoordelijke eenheid is m.b.t. persoonsgegevens verzameld tijdens het onderzoek. Je weet dat de data protection officer jou meer informatie kan verschaffen over de bescherming van jouw persoonlijke informatie. Contact: Hanne Elsen (privacy@ugent.be).

Alvast bedankt!

***Vereist**

Informed consent *

- Ik ga akkoord met de geïnformeerde toestemming en ik neem deel aan de studie
- Ik neem NIET deel aan de studie.

1. Hoe oud ben je? *

- 16 jaar
- 17 jaar
- 18 jaar
- Anders: _____

2. Welke onderwijsvorm volg je? *

- ASO
- TSO
- BSO
- KSO

3. Wat is je geslacht? *

- M
- V
- X

4. Ben je actief op sociale media?

- Ja
- Nee (ga verder naar vraag 8)

Sociale media

Het kan zijn dat je een account hebt op verschillende sociale media. Gelieve alle sociale media waarop je een account hebt telkens aan te duiden en/of extra te noteren op de stippellijn in de volgende vragen.

5. Op welke sociale media ben je actief?

- Instagram
- Facebook
- Anders: _____

6. Is je profiel op sociale media publiek toegankelijk?

- Ja
- Nee, enkel vrienden kunnen mijn foto's zien
- Nee, enkel vrienden van vrienden kunnen mijn foto's zien
- Nee, enkel gebruikers van het platform kunnen mijn foto's zien.
- Anders: _____

7. Deel jij foto's van jezelf op deze sociale media

- Ja
- Nee

8. Delen je ouders foto's van jou op sociale media?

- Ja
- Nee (ga verder naar vraag 11)

9. Ga je ermee akkoord dat je ouders foto's van jou delen op sociale media?

- Ja
 Nee

10. Hebben je ouders ooit met jou besproken of jij akkoord gaat met het feit dat zij die foto's delen?

- Ja
 Nee

[Volgende](#)

Pagina 1 van 5

Groepsfoto's

In welke context is het voor jou oké om een groepsfoto waar jij op staat online te zien verschijnen? Duid aan in de onderstaande vragen.

1. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te posten op je eigen sociale media. *

- Akkoord
 Niet akkoord

2. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op sociale media van vrienden. *

- Akkoord
 Niet akkoord

3. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op sociale media van je ouders. *

- Akkoord
 Niet akkoord

4. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op sociale media van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

5. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op de website van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

6. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen in het papieren krantje van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

7. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op sociale media van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

8. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op de website van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

9. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen in het papieren krantje van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

10. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op sociale media van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

11. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen op de website van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

12. Je vindt het oké om een groepsfoto waar je zelf op staat te zien verschijnen in het papieren krantje van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

13. Je vindt het oké dat de school een groepsfoto waar jij op staat zou gebruiken voor (duid aan): *

- De sociale media van de school, die publiek toegankelijk zijn.
- De website van de school, die publiek toegankelijk is.
- De schoolkrant die naar de ouders wordt gemaïld.
- De schoolkrant, die op papier in de brievenbus van de leerlingen wordt bezorgd.
- Een reclamefolder voor de school die in de brievenbussen in de stad verspreid wordt.
- Een reclamefolder voor de school die online beschikbaar wordt gesteld.
- Na een schooluitstap, in online album met paswoord

Vorige

Volgende

Pagina 2 van 5

Foto's met een vriend of vriendin

In welke context is het voor jou oké om een foto waar jij op staat met een vriend of vriendin online te zien verschijnen? Duid aan in de onderstaande vragen.

1. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te posten op je eigen sociale media. *

- Akkoord
- Niet akkoord

2. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op sociale media van vrienden. *

- Akkoord
- Niet akkoord

3. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op sociale media van je ouders. *

- Akkoord
- Niet akkoord

4. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op sociale media van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
- Niet akkoord

5. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op de website van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
- Niet akkoord

6. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen in het papieren krantje van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

7. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op sociale media van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

8. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op de website van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

9. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen in het papieren krantje van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

10. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op sociale media van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord
-

11. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen op de website van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

12. Je vindt het oké om een foto waar je op staat met een vriend of vriendin te zien verschijnen in het papieren krantje van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

13. Je vindt het oké dat de school een foto van jou met een klasgenoot zou gebruiken voor (duid aan): *

- De sociale media van de school, die publiek toegankelijk zijn.
- De website van de school, die publiek toegankelijk is.
- De schoolkrant die naar de ouders wordt gemaild.
- De schoolkrant, die op papier in de brievenbus van de leerlingen wordt bezorgd.
- Een reclamefolder voor de school die in de brievenbussen in de stad verspreid wordt.
- Een reclamefolder voor de school die online beschikbaar wordt gesteld.
- Na een schooluitstap, in online album met paswoord

Vorige

Volgende

Pagina 3 van 5

Foto's van jezelf

In welke context is het voor jou oké om een foto waar jij alleen op staat online te zien verschijnen? Duid aan in de onderstaande vragen.

1. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te posten op je eigen sociale media? *

- Akkoord
- Niet akkoord

2. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op sociale media van vrienden. *

- Akkoord
- Niet akkoord

3. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op sociale media van je ouders. *

- Akkoord
 Niet akkoord
-

4. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op sociale media van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
 Niet akkoord
-

5. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op de website van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
 Niet akkoord

6. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen in het papieren krantje van de jeugdbeweging. *

- Akkoord
 Niet akkoord
-

7. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op sociale media van de sportclub. *

- Akkoord
 Niet akkoord
-

8. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op de website van de sportclub. *

- Akkoord
 Niet akkoord
-

9. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen in het papieren krantje van de sportclub. *

- Akkoord
- Niet akkoord

10. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op sociale media van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

11. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen op de website van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

12. Je vindt het oké om een foto waar je alleen op staat te zien verschijnen in het papieren krantje van de school. *

- Akkoord
- Niet akkoord

13. Je vindt het oké dat de school een foto van jou alleen zou gebruiken voor (duid aan): *

- De sociale media van de school, die publiek toegankelijk zijn.
- De website van de school, die publiek toegankelijk is.
- De schoolkrant die naar de ouders wordt gemaïld.
- De schoolkrant, die op papier in de brievenbus van de leerlingen wordt bezorgd.
- Een reclamefolder voor de school die in de brievenbussen in de stad verspreid wordt.
- Een reclamefolder voor de school die online beschikbaar wordt gesteld.
- Na een schooluitstap, in online album met paswoord

[Vorige](#)

[Volgende](#)

 Pagina 4 van 5

Recht op afbeelding en gegevensbescherming

1. Wat is het belangrijkste voor jou wanneer er foto's van jou gemaakt worden? (Je kan meerdere opties aanduiden. Kies de redenen die voor jou echt belangrijk zijn.) *

- Dat ik goed op de foto sta
- Dat mijn ouders de foto niet zien
- Dat mijn vrienden de foto niet zien
- Dat vreemden de foto niet zien
- Dat de foto niet op het internet terecht komt
- Anders: _____

2. Is er voor jou een verschil tussen foto's die gedeeld worden het internet door de school en foto's die je zelf zou delen op je sociale media? Vul ja/nee in in het vak hieronder. Als je "ja" kiest, vul dan ook in waarom. *

Jouw antwoord _____

3. Weet jij waar je terecht kan als je niet akkoord gaat met een foto die de school van jou heeft gedeeld op het internet? Vul ja/nee in in het vak hieronder. Als je "ja" kiest, vul dan ook in waar je terecht kan. *

Jouw antwoord _____

4. Heb jij op school ooit toelichting gekregen over de rechten die je hebt op foto's van jezelf? *

- Ja, in de klas tijdens de les van... (vul eventueel in het antwoord "Anders" aan in welke les dit was)
- Ja, via de schoolwebsite
- Ja, via smartschool
- Ja, via het schoolreglement
- Nee, ik denk niet dat ik hier ooit informatie over heb gekregen (ga verder naar vraag 7)
- Anders: _____

5. Vond jij dat je toen voldoende informatie hebt gekregen?

Ja (ga verder naar vraag 7)

Nee

6. Waar had je graag meer informatie over gekregen als het gaat over rechten die je hebt op foto's van jezelf?

Jouw antwoord _____

7. Hebben je ouders ooit al met jou besproken of jij zelf de toestemming wou geven voor het nemen van foto's op school? *

Ja

Nee

8. Heb je ooit al gehoord van de General Data Protection Regulation (GDPR) of de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)? *

Ja

Nee (ga verder naar vraag 10)

9. Zoja, wat heb je al gehoord over de GDPR of de AVG?

Jouw antwoord _____

10. Hoe zou de school jou beter kunnen informeren over de rechten die je hebt op foto's van jezelf en wat je kan doen wanneer je ontevreden bent met het feit dat de school een foto van jou heeft gemaakt/ verspreid? *

Jouw antwoord _____

11. Heb je nog bijkomende vragen over het gebruik van foto's van jou door de school? *

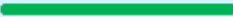
Jouw antwoord

Dankjewel!

Je hebt de vragenlijst voltooid. Zit je na het invullen van het onderzoek nog met vragen, stuur gerust een bericht naar Hanne.VanMeirhaeghe@UGent.be. Hartelijk dank voor je deelname aan het onderzoek.

[Vorige](#)

[Verzenden](#)

 Pagina 5 van 5

BIJLAGE 3: TOESTEMMINGSFORMULIER SCHOOL 1

Bijlage bij schoolreglement omtrent de toestemming:

- om medicatie te geven
- om foto's te publiceren
- om het mailadres te gebruiken
- om mailadressen door te geven voor studie informatie
- ter bevestiging van het schoolreglement

Turnhout, september 2019

Geachte ouders

Voor sommige initiatieven moeten scholen expliciet ouderlijke toestemming vragen. Hiertoe verwachten we de bijlage ingevuld terug. We geven u alvast enige toelichting.

1) medicatie:

We hebben op school en internaat een vrij professionele infirmerie en een gediplomeerde verpleegster. We vinden het immers belangrijk om uw kind, indien nodig, een verantwoorde medische eerstelijnsopvang te kunnen bieden. We willen evenwel ook oog hebben voor mogelijke overconsumptie. De wetgever verbiedt ons overigens ook om bepaalde medicatie te geven. Daarom mag de medische zorgverstrekking niet veel verder gaan dan een eenvoudig pilletje of zalfje. De ervaring leert dat leerlingen (en ouders) zich wel eens vragen stellen wanneer we niet onmiddellijk ingaan op de vraag naar een pilletje (tegen hoofd- of buikpijn). Deze weigering wordt soms geïnterpreteerd alsof we niet willen helpen. Anderzijds is het ook zo dat een aantal leerlingen te vaak een beroep willen doen op dat magische pilletje en dat de pijngrens bij sommigen vrij laag blijkt te liggen. Ook in dit verhaal willen we liever niet meestappen. Als we menen dat het toch nodig is, willen we via deze weg uw toestemming vragen, lichte medicatie te geven aan uw zoon/dochter (bv. bij aanhoudende hoofdpijn, buikpijn, spierpijn...). Mocht u dit liever niet wensen, dan begrijpen we dit natuurlijk. Wilt u in de bijlage het passende schrappen? Wilt u eventueel ook vermelden of uw zoon/dochter een allergische reactie vertoont voor één of ander geneesmiddel?

2) foto's:

We publiceren geregeld beeldopnamen van leerlingen op onze website, Facebook, in PR-materiaal en dergelijke. Zo willen we geïnteresseerden op school en daarbuiten informeren over onze activiteiten. De makers van deze beeldopnamen zullen dat altijd doen met respect voor wie op de beelden voorkomt. Bij twijfel zullen we de betrokkenen altijd aanspreken.

Graag kregen we via de bijlage toestemming om foto's van uw zoon/dochter te nemen en in het kader van het schoolgebeuren te publiceren.

3) mailadressen voor studie-informatie:

Hogescholen en universiteiten vragen geregeld de e-mail- en/of postadressen van onze leerlingen van de derde graad om info op te sturen. In de bijlage kan u aangeven of u die informatie al dan niet wenst te krijgen.

4) gebruik e-mailadres:

Regelmatig versturen we brieven, mededelingen of nieuwsbrieven via e-mail. (niet via smartschool) Mogen we vragen om in de bijlage het adres te controleren dat we hiertoe mogen gebruiken?

5) schoolreglement:

We vragen u in de bijlage uw akkoord met het schoolreglement met uw handtekening te bevestigen.

Met dank voor uw medewerking

De directie

*Doorstrepen wat NIET van toepassing is

Stroomje afgeven, ten laatste tegen 16/09/2019 aan de klastitularis

De ouders van klas

geven JA / NEEN* toestemming aan de infirmerie om, indien echt nodig, een beperkte vorm van medicatie toe te dienen.

Volgende medicatie mag niet gegeven worden wegens kans op allergische reactie:

.....
.....

geven JA / NEEN* toestemming om foto's van hun zoon/dochter te nemen en te publiceren, die in het kader van de schoolwerking gebruikt zullen worden.

geven JA / NEEN* toestemming aan de school om op vraag van de universiteiten het e-mail-en/of postadres door te geven die gebruikt kunnen worden om info door te sturen.(enkel van toepassing op leerlingen van de derde graad)

bevestigen hierbij het e-mailadres dat gebruikt mag worden om berichten/nieuwsbrieven van de school/internaat te sturen.

e-mailadres ouder 1:

e-mailadres ouder 2:

.....
.....

hebben kennis genomen van het schoolreglement 2019-2020 en ondertekenen hier voor akkoord.

- De nieuwe leerlingen hebben een gedrukt schoolreglement ontvangen
- De andere leerlingen en hun ouders kunnen het schoolreglement raadplegen via smartschool en vinden een samenvatting in de schoolagenda.

Te

de

De leerling(e)

De ouder(s)

Naam:

Naam:

.....
.....

Handtekening (eventueel)

Handtekening:

.....
.....

BIJLAGE 4: TOESTEMMINGSFORMULIER SCHOOL 2

Hoogstraat 10 9700 Oudenaarde

055 23 22 10 info@bernardustechnicum.be

Toestemmingsformulier foto- en beeldmateriaal

Beste ouders, beste leerling

Gelet op de wetgeving inzake informatieveiligheid en privacy willen wij u toestemming vragen voor een aantal verwerkingen die wij met de persoonsgegevens doen. Het gaat om verwerkingen die buiten het nakomen van onze wettelijke verplichtingen vallen. Ze hebben allemaal te maken met foto- en beeldmateriaal.

Gelieve hieronder uw keuze aan te vinken. Deze toestemming is geldig voor dit schooljaar. Indien u zich bedenkt (in het algemeen of voor één specifieke foto), dan geven we daar gevolg aan overeenkomstig de privacywet. Gelieve hiervoor dan zelf contact met ons op te nemen.

Naam, voornaam en klas:

Ondergetekende geeft hierbij toestemming aan de school om onderstaand beeldmateriaal te maken en te gebruiken.

Ja Neen

- Individuele foto** genomen door de schoolfotograaf
- klasfoto** genomen door de schoolfotograaf (gebruik van een klasfoto voor de schooladministratie is wettelijk toegestaan)
- gerichte¹ foto's en filmpjes** van activiteiten, excursies, schoolreizen, schoolfeesten, enz. waarop de leerling geïdentificeerd kan worden. Indien ja, worden deze opnames gebruikt voor:

Ja Neen

- de schoolwebsite (www.bernardustechnicum.be) en de website van de scholengroep (www.bernardusscholen.be)
- interne communicatie voor personeel, ouders en leerlingen, zoals nieuwsbrief, infoborden, affiches.
- Intern platform waarop enkel personeel, ouders en leerlingen kunnen aanmelden (Smartschool)
- de sociale media van de school (o.a. Facebook, Instagram, LinkedIn, Twitter)
- externe communicatie gericht naar (ouders van) nieuwe leerlingen zoals infobrochures, flyers,...
- openbare media (krant, televisie ...)
- schoolfeesten, opendeurdagen ...
- evaluatie van stagiairs/leerkrachten in opleiding door de (hoge)school in kwestie

Te Oudenaarde, op datum van: 01/09/2021

Handtekening (beide) ouder(s) of verantwoordelijke(n)

Handtekening van de leerling (e)

¹ Gerichte beelden zijn foto's waarop de persoon gericht in beeld is genomen en goed herkenbaar is (een close-up, het beeld is gefocust op die ene persoon, een geposeerde foto...).